

fuzinar

Poštnina plačana pri pošti
62390 Ravne na Koroškem

Leto XXIX

Ravne na Koroškem, oktober 1992

Št. 10

SIMBOLI IN SLOGANI ZA DANAŠNJO RABO

"Vse je v toku - kakor reka" ali "Večne so samo spremembe" sta znani misli, ki ju današnji čas še posebej potrjuje.

Da se prilagodimo novostim, potrebujemo čas. Za korenitejšje spremembe celo mnogo časa. Družba in organizacija se preobražata še težje kot posamezniki; nekateri pa se sploh nikoli ne prilagodijo. Teoretiki iz sociologije organizacije so že izračunali, v koliko letih se npr. spremeni stil vodenja, organizacijska kultura ipd. Včasih je potrebno tudi celo desetletje. Nena zadnje je pomembno tudi, v kolikšni meri spremembe ponotranjimo, da v kritičnih trenutkih ne reagiramo po starih vzorcih!

Trganje spon s preteklostjo se kaže na več načinov.

Najprej npr. ob osamosvajanju nove države Slovenije, ko se včasih zdi, da hočemo iz našega kolektivnega spomina kar izbrisati zadnjih 50 let. Kot da so bila to zgolj najbolj krivična, slaba in nesrečna leta našega skupnega življenja v - kakorkoli že vzpostavljene - enotni domovini. Pustimo času čas - naj zgodovina z objektivne distance oceni in zapiše resnico. Še dolgo nas bo zavestno in podzavestno spremljala dediščina nekdanje Jugoslavije. Koliko od nas ima še stare registrske tablice z zvezdo na avtomobilih, rdeče potne liste, osebne izkaznice z jugoslovanskim državljanstvom? V javnosti in v službi uporabljamo izraze kot YU faktor, YU trg ipd., čeprav se je za naslednico SFRJ razglasila Srbija s Črno goro (ZRJ). Relativnost ima pač tudi manj zelen izraz: "Triglav se je znižal. Prej je bil najvišji gorski vrh v Jugoslaviji, zdaj pa je samo najvišja gora v Sloveniji". (Zarko Petan)

Spreminja se tudi odnos do tujih vlaganj v gospodarstvo. Po eni strani bi bili radi podobni Avstriji, ki je bila leta 1990 po stopnji gospodarske rasti med industrijskimi državami na drugem mestu - tik za Japonsko. Njen bruto družbeni proizvod je zrasel za 4,9 odst.,

pri čemer je pomemben delež prispeval tudi kapital iz tujine, ki je začel pritekati konec osemdesetih let.

Po drugi strani pa se bojimo "razprodaje". Nimamo izdelane strategije tujih vlaganj (kmalu pa bo menda predložena parlamentu). Z zanimanjem preučujemo obnašanje tujega kapitala v podjetjih v Sloveniji, kjer so solastniki tujci. Izkušnje Henkla iz Maribora in Tobačne tovarne Ljubljana so dragocene in ne zastrašujoče, vendar pa tamkajšnji vodilni delavci opozarjajo, da je pred povezovanjem s tujim partnerjem treba doreči nekaj izhodišč (podjetja morajo voditi slovenski menedžerji, zemljišča morajo ostati v slovenski lasti, pogoj za prodajo oziroma sovlaganje tujcev je jasen razvojni program firme). Se bodo morali tisti, ki jih "skrbi za narodov blagor" oziroma so proti kapitalski udeležbi tujcev, sprijazniti z dejstvom, da parola "Tujega nočemo, svojega ne damo", ni več aktualna?

Kje se v teh spremembah nahajajo slovenske železarne? Ali je realno, da pozabimo dosedanjo sozdovsko zgodovino in se o njej ne

prepiramo ter se usmerimo le naprej? Smo železarji sposobni razmišljati strogo racionalno in ne zgolj čustveno? Kaj si o tem misli Saint-Exuperyjev Mall princ, ki je trdil, da je "bistvo očem nevidno", saj, "kdor hoče videti, mora gledati s srcem"? Realnost je kruta: sanacijski program bo kmalu v parlamentu, kjer pa industrija nima svojega lobija, ki bi zagovarjal njene koristi. Hkrati pa ne gre za to, da želimo od nekoga, da nam prinaša ribe, temveč smo jih pripravljene in jih znamo loviti sami, le nekaj pribora potrebujemo, da zaplovemo na odprto morje...

NAŠE DELO V AVGUSTU

NAROČIL JE MANJ, KOT JIH ZMOREMO

V avgustu smo dosegli 63,4 odst. predvidenega plana skupne proizvodnje, kar v kumulativni znaša 65,2 odst. Za 5839,5 tone prodanih izdelkov smo iztržili 554 milijona SIT, kar je v povprečju 94,87 SIT/kg. Od tega smo na domačem trgu prodali 1.817 ton v vrednosti 225 milijonov SIT, v nekdanje republike SFRJ smo prodali 185,3 tone v vrednosti 23 milijonov SIT, izvozili pa 3.837,1 tone v vrednosti 305,9 milijona SIT oz. 3,9 milijona dolarjev.

PROBLEMATIKA PROIZVODNJE

V Jeklarni so v avgustu izdelali 7889,69 tone elektro jekla in 187 ton jekla EPŽ. Skupna proizvodnja je znašala 8077 ton, kar je 92,68 odst. planirane proizvodnje. Z 10 t EOP niso obratovali 23.8.1992, zaradi pomanjkanja električne energije. Peč UHP zaradi remonta težke proge ni obratovala od 23.8. do 31.8.1992; zaradi električne energije pa od 20.8.1992.

Av gust je bil po dolgem času mesec, v katerem so za silo normalizirali proizvodnjo v vseh fazah Valjarne. Proizvodnja gredic je bila manjša, ker je bila težka progga od 24.8. dalje v letnem remontu. Zaradi zastojev, ki so posledica motenj proizvodnje v prejšnjih mesecih, je prihajalo do storna določenih ON s strani kupcev, ali pa je ostajal material na zalogi Valjarne do morebitnega odpoklica v prihodnosti. Zaradi tega jim nara-

ščajo zaloge gotovih izdelkov, ki močno poslabšujejo poslovni rezultat. Skupna odprema v špedicijo je bila 4.921 ton, kar je 282 tone več od mesečnega operativnega plana. Fakturirana realizacija je bila le 4.211 tone. Tudi ta razkorak med fakturirano in odpremljeno količino je vzrok za slab rezultat v mesecu avgustu.

V Kovačnici sta od prispelih šarž v avgustu dve šarži odstopali, vendar so ju lahko skovali za drugega naročnika. Tri šarže so bile površinsko slabe, dve so skovali z dodatnim čiščenjem, ena pa je bila zaradi močnih razpok izmeček.

Prejeli so 1.467,3 tone vložka, skovali so ga 1.325,8 ton. Od tega so toplotno obdelali 1.210,2 tone. Odpremlili pa so 833,5 tone odkovkov. Probleme imajo še vedno z jeklarskim izmečkom, saj znaša 10 odst. na odpremo. Zmogljivosti agregatov so bile zasedene 68 odstotno, prisotnost na delu je bila 67 odstotna. Še vedno jim primanjkuje naročil.

Jeklovlek je dosegel le polovico mesečnega letnega plana skupne proizvodnje. Veliko bolj so se približali operativnemu mesečnemu planu za avgust, ki je bil narejen na osnovi stanja v začetku meseca. Le ta je znašal 535 ton in so ga dosegli v višini 78 odst. Največja odstopanja so bila pri vlečenem paličastem jeklu, saj so izdelali le tretjino operativnega plana, medtem ko so ga pri brušenju presegle le 18 odst. Še vedno so imeli težave s pomanjkanjem vložnega materiala iz Valjarne.

V Strojih sta bila v zaključni fazi navijalca za Rusijo, prevzem sledi septembra. Realizacija je bila nekoliko višja zaradi odpreme trnov v Sisak. Optimistična je tudi napoved za september.

Vzmetarna je izdelala vzmeti, ki so bile naročene, vendar je treba pridobiti še več naročil.

Noži so kljub kolektivnemu dopustu dosegli operativni plan 36,6 ton. Na manjšo proizvodnjo so vplivali zastoji na grobi mehanski obdelavi in na brušenju. Poleg zastojev zaradi okvar strojev se je še vedno pojavljalo pomanjkanje naročil na posameznih programih (pločevina, segmentne žage).

PROBLEMATIKA PRODAJE NA DOMAČEM TRGU

Valjarna je dosegla 61 odst. količinske proizvodnje in 52 odst. vrednostne realizacije. YU izvoz je močno upadel predvsem zaradi vojne v BIH ter zapore izvoza jekla v Srbijo. Prodali so 12 odst. količinske proizvodnje in 14 odst. vrednostne realizacije. Zaradi zaostrenih pogojev plačevanja pa tudi na slovenskem trgu upadajo naročila.

Kovačnica je dosegla 78 odst. količinske proizvodnje in 78 odst. vrednostne realizacije. Kovačnica je prek trgovskih organizacij v Makedoniji prodala na jug za 77 odst. količinske

proizvodnje in 64 odst. vrednostne realizacije, kar je izjemno ugodno. Na slovenskem trgu pa tudi primanjkuje naročil.

Jeklovlek je dosegel 36 odst. količinske proizvodnje in 42 odst. vrednostne realizacije. Na jug so izvozili 2 odst. količinske proizvodnje in 19 odstotkov vrednostne realizacije. Plan ni bil dosežen zaradi pomanjkanja vložka, saj večjih izpadov ali vzdrževalnih del ni bilo.

Orodjarna je dosegla plan tonažno 36,2 odst., vrednostno pa 21,1 odst. Plan ni bil dosežen zaradi okvar strojev in pomanjkanja naročil. Večji odstotek pri tonaži je zaradi slabšega asortimenta, saj so odpremlili večjo količino orodnih plošč in vzorec mehansko obdelanega materiala. Dokončana pa niso bila orodja, ki bi finančno izboljšala rezultat.

Mesečna realizacija Pnevmatike na slovenskem tržišču je bila 96,4 odst. v količinskem in 64,7 odst. v finančnem smislu. Planirane količine niso bile dosežene tudi na področju nekdanje Jugoslavije, saj so prodali le 8,1 odst. planirane količine in za to iztržili 14,7 odst. planirane vrednosti. Velik primanjkljaj je šel na račun firm "Marmor" Hotavlje in "Novi Granit" Kamnik, ker niso plačali računov v imenu makedonskega kupca.

V Vzmetarni so napravili za slovensko tržišče 20,5 odst. planirane količinske proizvodnje in s tem zaslužili 25,4 odst. planirane vrednosti. YU tržišče je delno povečalo zanimanje za vzmetne palice, kot za rezervne dele vzmeti in je bila ob minimalnih planiranih količinah realizacija 100 odst. oz. 86 odst. v finančnem smislu.

Stroji so na domačem trgu presegli planirano količinsko proizvodnjo za 95,4 odst. in s tem presegli vrednostno realizacijo za 82,9 odst. Podatki pa ne kažejo realne slike saj so samo za Železarno Sisak odpremlili za 200.000 DEM robe

ODSTOTKI DOSEGANJA NAČRTOVANE PROIZVODNJE

	SKUPNA PROIZVODNJA		ODPREMA		FAKTURIRANA REALIZACIJA		IZVOZ		IZVOZ		DOMAČI TRG	
	TON	TON	TON	TON	SLT	SLT	\$	SLT	SLT	SLT	SLT	
	avgust	zbir	avgust	zbir	avgust	zbir	avgust	zbir	avgust	zbir	avgust	zbir
JEKLARNA	63,7	67,6	29,7	30,1	49,4	41,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
VALJARNA	72,5	67,3	83,0	78,0	117,6	97,4	108,4	67,3	141,5	88,3	110,6	120,9
KOVAČNICA	34,1	47,4	26,9	35,8	53,3	60,4	44,9	36,7	58,8	48,1	90,2	121,3
JEKLOVLEK	51,4	65,5	42,7	63,6	62,2	81,0	55,9	66,2	70,0	82,7	72,9	100,3
SK. METALURGIJA	64,9	65,9	61,6	63,3	87,6	82,1	90,3	65,5	116,8	85,0	98,4	116,1
JEKLOLIVARNA	48,3	59,9	50,2	62,8	81,5	87,1	79,9	75,8	104,6	99,2	52,1	80,3
TSD	13,8	73,9	11,3	66,7	10,8	64,6	9,3	59,2	12,2	76,9	17,3	57,9
ODRODJARNA	62,2	133,1	32,3	126,4	26,4	96,6	17,6	37,1	28,4	49,6	52,3	167,3
PNEVMATSKI STROJI	29,7	37,0	19,4	36,5	48,0	56,6	37,2	39,6	49,1	51,6	110,0	103,8
VZMETARNA	31,8	44,2	29,1	44,9	46,9	62,9	190,0	113,8	248,0	144,4	14,5	49,7
SK. PREDELAVA	27,4	57,7	23,1	55,5	28,1	68,3	22,1	58,5	29,5	75,8	40,0	81,3
STROJI IN DELI	34,9	37,2	46,5	38,2	57,9	58,2	37,1	37,7	48,7	50,7	210,2	178,0
SKUPAJ 2R	63,4	65,2	58,7	61,9	73,9	78,1	64,6	58,1	84,2	76,0	89,0	108,9
INDUSTRIJSKI NOŽI	99,8	93,0	61,8	85,6	83,2	107,1	78,4	92,7	102,4	121,6	86,1	132,3

UVOZ

Kljub številnim problemom tako pri zagotavljanju deviznih, kot tolarskih sredstev smo uvozili za okoli 710.000 USD repromaterialov in rezervnih delov. Seveda pa smo devizno financiranje za te nakupe zagotavljali le z izvozom po dolgoročnih kooperacijskih pogodbah. Z ukinitvijo poslovanja po kooperacijskih pogodbah lahko kupujemo blago v inozemstvu le s plačilom prek poslovne banke, to pa pomeni odpiranje dok. akreditivov (kar zahteva 100 odstotno takojšnji polog tolarске protivrednosti deviznega zneska).

REŠITEV ZA VALJARNO - USKLAJENA PROIZVODNJA IN ČISTI RAČUNI

Valjarna je eden največjih obratov Železarne Ravne, zato njeni proizvodni in poslovni rezultati bistveno vplivajo na poslovanje podjetja kot celote. Čeprav ni samostojna organizacijska enota, temveč deluje v okviru Metalurgije, je prav, da si njene težave in uspehe - ali le boj za obstanek? - tudi v Fužinarju približe ogledamo. Objavljamo zapis pogovora z direktorjem dipl. inž. Stankom Triglavom.

"Gospod direktor, kako poslujete v letu 1992?"

"Kot za celotno Metalurgijo tudi za Valjarno velja, da je letošnje leto težje od lanskega. Čeprav je bila lani vojna, smo bili le še zadovoljivo oskrbljeni z materiali in energenti, bilo je tudi sorazmerno dovolj naročil. Ob koncu leta so se naročila kritično zmanjšala - izgubili smo jugoslovanski trg, ob tem pa še veliko denarja za že poslano, a neplačano blago, ki ga najbrž nikoli ne bomo videli. S to izgubo so se začeli naši veliki problemi. Morali smo se preorientirati na Zahod tako glede prodaje kot glede nabave. Če smo hoteli priti do surovin, smo morali bistveno povečati naš

izvoz. Odločili smo se za izvoz gredic v Judenburg, kajti sam izvoz profilov je bil premajhen. Počasi se je stanje normaliziralo, kupci so začeli dobivati zaupanje v nas in naša proizvodnja se je počasi povečevala. V marcu smo imeli najbolj usklajeno proizvodnjo, vendar je bila še nekoliko pre nizka.

Prvo četrletje smo zaključili z izgubo, a ta ni bila katastrofalna. Če bi se začeli trend proizvodnje nadaljeval do konca polletja, zdaj ne bi govorili o tako visokih rdečih številkah, kot smo jih prideli."

"Kaj vse vam je onemogočalo rednejšo proizvodnjo?"

"Medtem ko je v začetku leta kljub pomanjkanju starega železa in ognjevdržnih materialov proizvodnja počasi naraščala, smo v drugem četrletju doživljali same ekstreme. Ko smo prestali kalvarijo z ognjevdržno opeko, nas je prizadela okvara ilgnerja, nato so se začele motnje z zemeljskim plinom. Zaradi zelo nizkih dobav so fiksni stroški nesorazmerno narasli, tako da smo plin plačevali po daleč višji ceni od normalne, kar je naš rezultat še bolj vleklo navzdol. Ker pa smo imeli na razpolago premalo plina, se je proizvodnja v Valjarni začela trgati in nastale so velike medfazne zaloge, ki močno bremenijo našo polletno bilanco. Še huje pa je, da so se povečali zaostanki pri dobavah inozemskim in domačim kupcem."

"Med vašimi pome-

mbnejšimi odjemalci je Jeklovlek, ki se že leta pritožuje zaradi slabe oskrbe z vložkom iz Valjarne. Kako da te problematike ni mogoče rešiti?"

"Jeklovlek ima veliko naročil, vendar v majhnih količinah in zelo različnih dimenzijah. Njegove zahteve je težko redno izpolnjevati zaradi narave dela v Valjarni ter zaradi neuskajane proizvodnje in zastojev, ki že nekaj mesecev visijo nad nami kot Damoklejev meč.

Narava dela v Valjarni je taka, da se proizvodni program obrne enkrat na mesec. Za vsak asortiment je treba menjati ogrodje. Ker vsaka menjava povzroči zastoj in stroške, menjavamo valjavsko ogrodje v skladu z mesečnim delovnim načrtom. Če v času, ko valjamo določen asortiment, ni na razpolago dovolj materiala, pride preostanek tega asortimenta na vrsto za valjanje šele čez mesec dni. Pri tako neredni oskrbi s surovinami (od starega železa do legur) je razumljivo, da se zaostanki v dobavah samo kopičijo."

"Kakšne so posledice neizpolnjevanja dobavnih rokov?"

"Ko smo se preorientirali na Zahod, smo morali sprejeti tudi zahteve tamkajšnjega trga. To pa pomeni, da mora biti blago dobavljeno v dogovorjenem roku, da je kakovost sama po sebi umevna in šele, ko sta izpolnjena ta dva pogoja, se je mogoče pogovarjati o (višjih) cenah. Žal se nam dogaja nasprotno. S težavo pridobljeni kupci se zaradi nerednih dobav odvrčajo od nas ali izsiljujejo nižje cene. Pogosto se zgodi, da v našem skladišču obleži material, ki je bil prepozno zgotovljen, in mimo tega, da zanj ne dobimo plačila, še bremenijo naš poslovni rezultat kot zaloga. Včasih čaka v skladišču do naslednjega dobavnega roka, včasih pa kupec naročilo zaradi zamude celo preklicuje."

"Kaj bi bilo treba storiti, da bi se Valjarna rešila izgube?"

"Potrebujemo ustaljeno, redno proizvodnjo, ki bo dovolj velika, da bodo zmogljivosti agregatov v celoti zasedene: tako bomo zadovoljevali zahteve kupcev in si spet pridobili njihovo zaupanje. Le taka proizvodnja omogoča pozitiven rezultat.

Seveda pa to ni dovolj. Konec avgusta smo imeli sestanek vodstvenih delavcev Valjarne in na njem smo postavili zahtevo, da se mora naš obrat oblikovati kot profitni center, in to zato, da bomo imeli nadzor nad stroški in računi, ki jih plačujemo. Menimo namreč, da se zdaj od skupnih stroškov Železarne preveč nalaga na naše breme. Tega tudi ob polni proizvodnji in pri večidel amortiziranih napravah ne bi mogli prenesti. Nejasno je bilo doslej fakturiranje vložka iz Jeklarne, obračunavanje stroškov vzdrževanja in skupnih služb, ki za nas prav tako predstavljajo preveliko breme."

"Svojčas ste v Valjarni govorili o nekaterih nujnih investicijah. Ali o njih še razmišljate?"

"Na srečo so valjavske proge kljub starosti v dobrem stanju in na njih lahko delamo s profitom. Potrebujemo pa nekatere dodatne naprave, ki nam bodo omogočile kvaliteto in tako obdelanost izdelkov, kakršno zahtodni kupci zahtevajo. Dobili smo že luščilni stroj, kupiti bi morali še ravnalni stroj, predvsem pa potrebujemo avtomatsko kontrolno linijo, ki je naša prednostna investicija."

"Kakovost ustvarjajo ljudje. Kako so za to usposobljeni vaši delavci?"

"Ne morem reči, da slabo, saj smo pred časom pridobili certifikat mednarodne firme Biro Veritas in Revoza za zagotavljanje kakovosti. Vendar pa nam v redni proizvodnji že močno primanjkuje ljudi, ki bi imeli dovolj delovnih izkušenj za vodenje procesa. Izgubili smo jih zaradi množičnih rednih in predčasnih upokojitev v zadnjih dveh letih. Narava proizvodnje pri nas je taka, da terja kontinuiteto tudi pri kadrih, to pa smo z zmanjševanjem števila zaposlenih v železarni pretrgali. Na papirju imamo v našem obratu sicer še vedno preveč zaposlenih, vendar je dejanska slika drugačna. Veliko je stalno odsotnih zaradi bolniške in ta izpad moramo pogosto reševati z nadurami. Nadaljnje zmanjševanje števila zaposlenih bi nam onemogočilo redno proizvodnjo. Škoda je tudi, ker ne moremo zaposlovati mladih, izšolanih kadrov, ki bi jih bilo treba usposobiti za nadomeščanje tistih, ki odhajajo."

NI KAKOVOSTI BREZ NADZORA NAD MERILNO IN KONTROLNO OPREMO

V beli hiši na skrajnem zahodnem delu železarnice so defektoskopski in metrološki laboratoriji, krajše imenovani merilnica. Opravljajo preglede meril dolžine v skladu z Zakonom o meroslovju Republike Slovenije. Merilnica je še kar dobro opremljena: razpolaga s potrebnimi etaloni dolžine in hrapavosti, z merilno tehniko in ustreznimi prostori. V njej lahko merijo tudi velike izdelke (dolge do 3,5 metra oziroma težke do 12 ton). Programska oprema omogoča tudi merjenje profilov in standardnih zobnikov. Vse meritve so računalniško podprte in opravljene v klimatiziranih pogojih. V merilnici so zaposleni izkušeni strokovnjaki.

Čeprav je vodja oddelka dipl. inž. Mirko Pikalo najprej zatrdil, da se trenutno pri njih ne dogaja kaj posebnega, je v pogovoru vseeno natresel nekaj zanimivosti.

LAHKO BI DELALI ŠE VEČ

O zagotavljanju kakovosti je bilo že dosti povedanega in zapisanega. Manj pa je znano, da standardi serije ISO 9000 zahtevajo, naj proizvajalci poskrbijo za nadzor nad merilno in kontrolno opremo, ki jo uporabljajo za zagotavljanje kakovosti svojih izdelkov.

V merilnici imajo na tem področju že bogate izkušnje. Svoje storitve ponujajo uporabnikom tako znotraj kot zunaj tovarniške ograje. "Zlasti v domačih podjetjih se vsi še ne zavedajo, kako potreben je nadzor nad merili," je bil kritičen Mirko Pikalo. Sicer pa skušajo v oddelku nove naročnike storitev pridobiti z reklamami, na katere pa med poletnimi meseci ni bilo odziva. Imajo pa nekaj stalnih strank, kot so npr. Iskra - Elektrozveze, SIP Šempeter, Litostroj Ljubljana, Strojna tovarna Trbovlje, Elektromotor Železniki in Iskra Semič, za

katere kontrolirajo merilno orodje. Čeprav se povpraševanje zunanjih naročnikov rahlo povečuje, je dela še vedno premalo. Zato merilni stroji niso dobro izkoriščeni (veliki merilni stroj npr. le 35-odst. v eni izmeni). Več dela bo za merilnico jeseni. Serviserji in kontrolorji pa seveda gredo tudi na teren.

V DM laboratorijih se ukvarjajo še z izobraževalno dejavnostjo. "Julija smo organizirali tečaj iz magnetnih metod za Metalno iz Maribora, v avgustu je potekala predstavitev koordinatne merilne tehnike za Savo Kranj, jeseni pa bomo pripravili usposabljanje za delo z ultrazvokom in magnetnimi metodami," je razložil M. Pikalo.

KAKO DO IZOTOPA

V merilnici jih trenutno najbolj skrbi, kje bodo kupili nov izotop za radiografijo ulitkov. Sedanjega so dobili leta 1985, in je že oslabil. Njegova aktivnost je od 15 padla na 7 curiejev. To pomeni, da so ekspozicijski časi

daljši, produktivnost pa ustrezno manjša, saj porabijo več časa za posnetek.

Pred leti z nabavo izotopa ni bilo problemov, v zadnjem času pa so se razmere spremenile, saj gre za radioaktiven material. "Zeleni" vedno bolj dvigujejo glas, zakonodaja je bolj restriktivna, predpisi o prevozu teh snovi so ostrejši. Inženir Pikalo je razkril, da bodo izotop najverjetneje poskušali s pomočjo Inštituta Jožef Štefan kupiti na Madžarskem. Možnost nakupa v Nemčiji oziroma Rusiji je že propadla.

Izotop je za radiografijo ulitkov nujno potreben, saj ga je težko nadomestiti s kakšno drugo metodo (z rentgenom je npr. mogoče pregledati le ulitke z debelino do 60 mm).

V TUJINO PO SPRIČEVALA

Ob avditu v Metalurgiji so ocenjevalci opozorili, da naši kontrolorji nimajo mednarodno veljavnih certifikatov o usposobljenosti, ki bi ustrezali standardom, s katerimi je v svetu urejeno usposabljanje in potrjevanje usposobljenosti na področju neporušnih raziskav (npr. ISO 9712, EN473, OENORM M3040). V Sloveniji je namreč tovrstno usposabljanje do sedaj potekalo neorganizirano. V Društvu za neporušne raziskave si sicer prizadevajo, da bi to področje uskladili z ISO ali EN, vendar bo potrebnega še nekaj časa.

"Nam pa se mudi", je opozoril M. Pikalo, "saj hoče vedno več kupcev videti mednarodno veljavna spričevala kontrolorjev na področju neporušnih raziskav". Zato so se v DM laboratorijih odločili, da gredo kontrolorji po znanje in spričevala v tujino, kjer ponujajo pestro izbiro usposabljanj. M. Pikalo je pokazal brošuro z nemško in britansko ponudbo, ki sta nenazadnje tudi odraz velikega trga (za primerjavo: v Sloveniji

STORITVE METROLOŠKEGA IN DEFEKTOSKOPSKEGA LABORATORIJA

1. Defektoskopska kontrola vseh vrst izdelkov in materialov s standardnimi metodami, kot so:

- rentgen 420KV (TV sistem)
- gamagrafija Co60
- ultrazvok
- metoda magnetnega praška
- vrtinčni tokovi
- merjenje globine razpok.

2. Šolanje kadrov na področju defektoskopije - tečajji za:

- kontrolno z ultrazvokom
- kontrolno z magnetnim praškom
- kontrolno z vrtinčnimi tokovi
- penetrantsko kontrolno.

3. Servisiranje, kalibriranje in overjanje kontrolne in merilne opreme v skladu s standardi ISO, DIN in EN. Servisiranje naslednje opreme:

- ultrazvočnih aparatov vseh svetovnih proizvajalcev
- aparatur za vrtinčne tokove
- aparatur za merjenje debeline prevlek
- aparatur za merjenje globine razpok
- rentgenskih aparatov
- aparatur za merjenje magnetnega polja
- klasičnih in elektronskih aparatov za merjenje trdote.

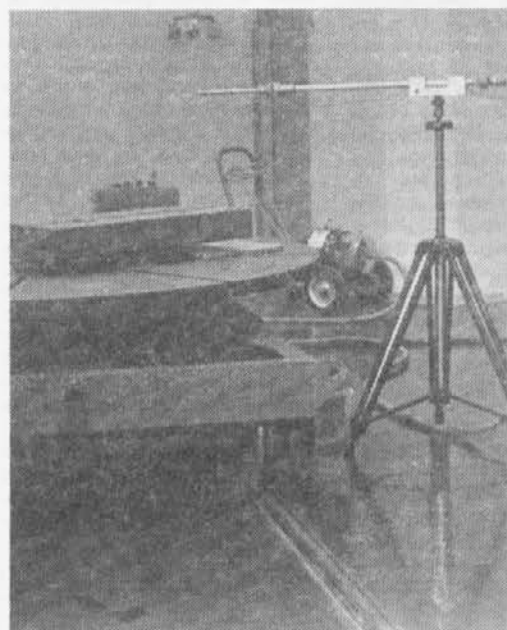
4. Posebna ponudba merilnice:

- redni in periodični pregledi in justaža koordinatnih merilnih strojev
- servisiranje koordinatnih merilnih strojev Ferranti
- šolanje operaterjev za merjenje na koordinatnih merilnih strojih
- izdelava zahtevnih merilnih programov.

se z neporušnimi raziskavami ukvarja le okoli sto zaposlenih). V kratkem bodo tako trije naši sodelavci v tujini pridobili mednarodno spričevalo za usposobljenost za neporušne preiskave.

Kontrolorji tako po svoje prispevajo k dvigu kakovosti dela v Železarni Ravne, vendar bo brez prizadevanj vseh v proizvodni verigi njihov trud zaman.

Andreja Čibron - Kodrin

Izotop za industrijsko radiografijo

Dvanajst novih jekel

V letu 1992 so sredstva za raziskovalno-razvojno dejavnost zelo omejena, število raziskovalcev na metalurškem področju je praktično prepolovljeno glede na stanje pred tremi leti, hkrati pa so potrebe po uvajanju novih materialov v proizvodni program večje kot v preteklih letih, ko je Železarna Ravne imela stalne kupce z ustaljenimi zahtevami. Sedaj ni več redkost, da določeno jeklo izdelamo le enkrat letno. Tudi zahteve kupcev glede lastnosti naročenih materialov so vse pogostejše izjemno zaostrene, včasih glede imenske vrednosti določene lastnosti, drugič glede dovoljenega raztrosa z ozirom na posamezne lastnosti. Iz sredstev za razvojno-raziskovalno dejavnost praktično ni mogoče več financirati izdelave poskusne industrijske šarže. Preostane nam le, da se šarža novega jekla izdelava v okviru rednega naročila po tehnologiji, ki se glede na pretekle izkušnje zdi najprimernejša. Predhodno lahko izdelamo le laboratorijsko 30-kilogramsko šaržo, pri čemer pa pogoji niso povsem enaki tistim v obratu. Osvajanje je potem še najbolj usmerjeno v določevanje tehnologije toplotne obdelave, ki naj bi dala zahtevane lastnosti.

V prvih osmih mesecih smo tako osvajali dvanajst novih jekel. Dodatno k temu je bilo v Jeklolivarni izdelanih nekaj novih jeklotlin, nad čimer pa v oddelku metalurških raziskav in razvoja nimamo celovitega pregleda, ampak sodelujemo le v posameznih segmentih raziskav. Poglejmo si nekatere značilnosti novih jekel!

- KATO 3 je Ni-Cr konstrukcijsko jeklo za poboljšanje. Ima slabšo prekaljivost kot ostala jekla iz skupine KATO. Osvajali smo ga v zvezi z naročilom za PMTF Pakistan.

- Jeklo 61SC7 je Si-Cr vzmetno jeklo in je zelo podobno jeklu 65SICR7. Osvajali smo ga z namenom pridobitve homologacije za izdelavo prednjih stabilizatorjev za vozila RENAULT 5.

- Material W.Nr. 1.4849 (G-X 40NiCrSiNb) je sicer namenjen za ulitke, vendar je potencialni kupec spraševal po takih profilih (kot vložni material za precizno litje), ki bi jih bilo najbolj ekonomično valjati. Zato je bila preverjena možnost vroče plastične predelave.

- Skupina feritnih in feritno-

martenzitnih nerjavnih jekel PK 330, 331, 335, 338 in 339 je dokaj zahtevna za plastično predelavo, ker imajo ta jekla v temperaturnem območju vroče plastične predelave dvofazno strukturo. Osvajanje bo teklo dalj časa, v nekaterih izvedbah pa je posamezno jeklo že mogoče proizvajati.

- Jeklo OV 268 lahko rabi kot visokotrdno konstrukcijsko jeklo za poboljšanje ali pa kot orodno jeklo za delo v toplem. Pri osvajanju smo ugotovili parametre toplotne obdelave tega jekla, ki je bilo že redno naročeno.

- Jeklo PO 206 spada med

nize legirana konstrukcijska jekla za poboljšanje. Raziskava je pokazala, da lahko valjanje tega jekla štejemo za obliko termomehanske obdelave, ki zagotovi večjo trdnost, ko jo ima sicer to jeklo po normalizaciji.

- Jekli UTOPMO5 in OCR8VMS smo namensko osvajali za potrebe izdelave sendzimir valjev. Prvo je značilno po tem, da dosega višje trdnote kot ostala jekla iz skupine UTOP, drugo pa vsebuje manj karbidov kot jekla iz skupine OCR 12.

Pri osvajanju novih izdelkov

metalurgije moramo v prvi vrsti omeniti kovanje velikih ventilov iz zlitine RAVNIC 1 za ladijske motorje. Gre za izdelek z zahtevno obliko iz težko preoblikovalne zlitine na osnovi niklja. Dokaj ostre so tudi zahteve glede mehanskih lastnosti. Lahko rečemo, da je to izdelek, ki predstavlja skrajnost pri naših tehnoloških možnostih. Prvi kosi so že bili dobavljeni naročniku. Kolikor bo uporabnik z njimi zadovoljen in bo naročilo večje, bomo morali narediti še nekatere pripomočke pri kovanju. Osnovna tehnološka pot pa je znana.

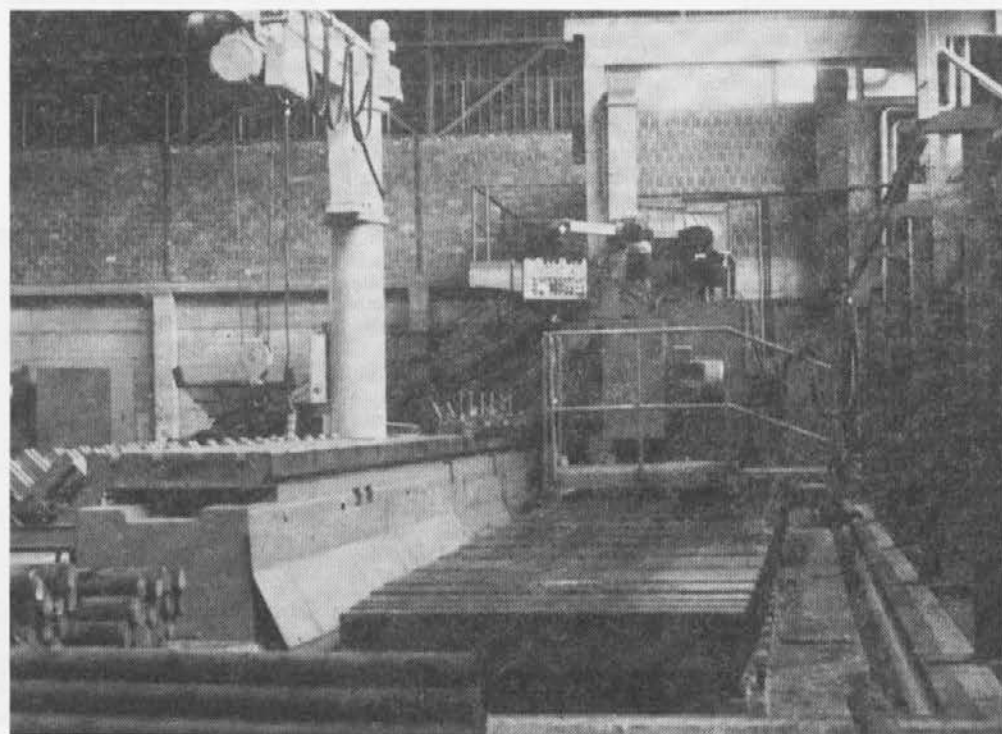
V prihodnjih mesecih nas čaka veliko dela pri osvajanju tehnologije plastične predelave več vrst nikljevitih zlitin v okviru kooperacije z nemškim partnerjem. Vključeno bo tudi pretaljevanje pod žilindro. Od uspeha je močno odvisen obseg dela na področju specialnih zlitin.

Dr. Ferdo Grešovnik

REZKALNI STROJ SCHÄFFER

V adjustaži Valjarne naj bi te dni začel redno obratovati numerično krmiljen rezkalni stroj, namenjen za finalizacijo ploščatih profilov - za oblikovanje ostrih robov pri visoko legiranih orodnih jeklih. Rezkatni je možno v dolžini 8m in višini 200 mm. Kot je povedal vodja tehničnih služb v Valjarni Alojz Janežič, smo stroj dobili kot kompenzacijsko blago iz Metalne Maribor, in ga je bilo treba za naše potrebe rekonstruirati, kar so opravili strokovnjaki in delavci Tehniškega sektorja. Nekatere pomanjkljivosti so se pokazale šele pri poskusnem zagonu stroja. Večino so jih že odpravili, odprt je ostal le še problem vpenjanja "sendvičev". Urediti bo treba hidravlično vpenjanje, saj je ročno prepočasno in pretežno.

M. P.

POPRAVILO OBRABLJENE TRANSPORTNE PLOŠČE Z NAVARJANJEM

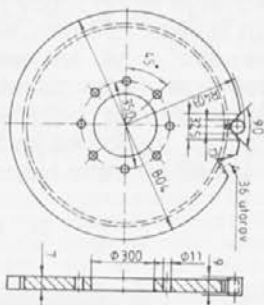
UVOD

Obraba delovnih kovinskih površin je velik problem svetovnega gospodarstva. Ocenjujejo, da stane vsako nacionalno gospodarstvo okrog 2 % bruto narodnega dohodka. Izkušnje razvitega sveta kažejo, da se z reparaturnim navarjanjem lahko stroški zmanjšajo za 20 %.

Navarjanje se uporablja iz dveh razlogov:

- za ponovno dobivanje prvotne oblike kosa, ki se z obrabo nedovoljeno spremeni in
- dopolnjevanje manjkajoče geometrije (krajših kosov, pokrivanje površine za izravnavo itd.).

Transportna plošča (disk), iz orodne jeklene pločevine, se uporablja za končno mehansko

obdelavo, brušenje valjastih kosov (magnetov). V tem primeru gre za velikoserijsko proizvodnjo z avtomatičnim doziranje. Zaradi dinamičnega procesa obdelave so se v kalibru diska stranski sedeži valjastega obdelovanca močno obrabili. (Sl. 1).

Neuporabni disk je povzročil enoletni zastoj stroja in proizvodnje edinega proizvajalca omenjenega izdelka v naši državi.

Proizvajalec magnetov je eno leto zapravlil z iskanjem ponudb v tujini in doma za izdelavo diska. Uporabnik diska si je želel nadomestilo z novim diskom. Povsod so mu zavrnili to zahtevo kot nerešljiv problem. Na reparaturo z navarjanjem se ni nihče spomnil.

ANALIZA TEHNIČNE DOKUMENTACIJE

Pri pregledu tehnične doku-

mentacije smo ugotovili, da z našo opremo ne moremo izdelati takega novega diska zaradi njegove velikosti. Disk zahodnonemške proizvodnje, izdelan iz valjane jeklene pločevine po DIN 17350, kvalitete 80 CrV ustreza jekleni valjani pločevini Železarne Jesenice, kvalitete Č 4844. Disk je klasično kaljen v olju na trdoto 60 +2 HRC.

KONTROLA TRDOTE OBRABLJENEGA DISKA

Izmerili smo trdoto diska na nekaj mestih. Pri teh meritvah smo namerili trdoto 48-50 HRC, kar se drastično razlikuje od zahtev (za celih 10 HRC). Za to sta lahko dva vzroka:

- brušenje z nezadostnim hlajenjem
- brušenje na suho (kar je slabše).

TEHNOLOGIJA POPRAVILA DISKA

Izbira postopka navarjanja

Oblika diska, mesto obrabljenosti, število kosov (en kos) diska, razpoložljiva aparatura so narekovali primeren postopek ročnega elektroobločnega navarjanja z oplaščeno bazično elektrodo.

Izbira dodatnega materiala

Dodatni material mora v tem primeru zadovoljiti zahteve glede trdote osnovnega materiala, saj poznejša toplotna obdelava ni možna.

Navarjanje obrabljenih kalibrov na disku

Gre za Cr-V-Mn nizkolegirano ogljikovo orodno jeklo z visokim odstotkom ogljika; to ni primerno za ročno elektroobločno varjenje, pa tudi ne za drugi postopek - taljenje osnovnega materiala. Za primere, kjer je nujno varjenje, teh jekel ne priporočajo. Vendar so primeri, kjer se varjenju ni mogoče izogniti. Elektroobločno navarjanje

je možno le pri določenih pogojih, pri katerih je vsekakor treba upoštevati naslednje tehnološke ukrepe:

- predgretje kosa
- pravilno izbiro premera elektrode
- zaporedje navarjanja
- način ohlajanja po navarjanju itd.

Posredno predgretje diska s kondukcijo

Ker diska ni bilo mogoče predgreti z nobenim neposrednim postopkom zaradi oblike in nesorazmerja dimenzij, smo se odločili za posredno predgretje, oziroma ogrevanje s prevajanjem toplote (kondukcijo). Za to ogrevanje je bilo nujno izdelati podstavno ploščo.

Predgretje diska za navarjanje

Ko je padla temperatura podstavne plošče na 350 °C, smo odstranili toplotni izolator, nastavili disk in vse prekrili s toplotnim izolatorjem. Počakali smo 10 min, da se je disk kondukcijsko predgrel od podstavne plošče, in šele nato začeli z navarjanjem obrabljenih kosov.

Navarjanje obrabljenih kalibrov diska

Ko se je temperatura diska izenačila s temperaturo podstavne plošče, smo na delu diska, kjer smo hoteli navarjati, odstranili toplotno zaščito. Pri navarjanju je navarjeni del diska ležal čez rob podstavne plošče. Navarjali smo s presledkom v konstantnem ritmu brez odmora od začetka do konca. Navarjanje 36 kalibrov obrabljenega diska je bilo končano v 3 urah. Praktično na disku ni bilo videti nobenih dimenzijskih sprememb (krivljenja).

MEHANSKA OBDELAVA NAVAROV DISKA

Mehansko obdelavo so spremljale težave zaradi dimenzionalne in profilne ("Y") izvedbe kalibrov diska.

Kalibre diska smo brusili na drugem brusilnem stroju v horizontalnem položaju.

Kontrola trdote navara kalibrov

Na več mestih smo pomerili trdoto varov na kalibrih. Izmerjena trdota se je gibala v mejah 59-61 HRC in popolnoma ustreza zahtevi originalnega diska.

Obnašanje obnovljenega diska

Obnovljeni disk so uporabljali nekaj let; prej se je ukrivil zaradi zagozdenja obdelovanca kot zaradi obrabe navarjenih delov.

Bil je bolj odporen proti obrabi kot novi. To je posledica kemične sestave elektrode, predvsem vsebnosti kroma, ki tvori karbide v mikrostrukturi navara, le ti dajejo visoko odpornost proti obrabi. V času uspešnega dela obnovljenega diska je uporabnik dobil že naročeni disk iz Frankfurta.

V Železarni Ravne smo izdelali dva nosilna diska iz jeklene pločevine Č 1730 za vgrajevanje posebno izdelanih segmentov iz jekla Č 7680. Dežurni ključavničar po potrebi zamenja enega ali več segmentov. Proizvodnja poteka brez zastoja. S tem smo se poslovili od zahodnoevropskega dobavitelja tega vitalnega elementa v proizvodnem ciklu.

Nekoč nerešljiv problem smo rešili stoođstotno v 4 dneh, lahko pa bi ga tudi v 2 dneh.

SKLEP

Ročno elektroobločno navarjanje je močno orodje v rokah strokovnjaka za varjenje, ko je treba podaljšati življenjsko dobo vitalnih strojnih elementov in orodja.

Opisan je šolski primer, ki dokazuje koristnost reparature. Problem krivljenja diska med navarjanjem je mogoče preprečiti z izbiro elektrode, zaporedjem navarjanja, načinom ohlajanja po končanem navarjanju itd.

Ekonomski učinki sanacije diska niso le v 12.000 DEM, kolikor je stal novi disk, cena celotne reparature je znašala približno 10 odst. cene novega diska. Pomen je v preprečitvi enoletnega zastoja proizvodnje in neizpolnjenih obveznosti do kupcev oziroma kooperantov. Tudi ekološki učinki so pomembni. Varilske možnosti so še neizčrpane oziroma neznanе, saj pogosto sam problem rodi idejo za njegovo rešitev.

Z nobeno drugo tehnologijo ni mogoče tako hitro usposobiti naprave za proizvodnjo kot z navarjanjem z ročnim elektroobločnim postopkom z oplaščeno elektrodo.

Dragan B. Novaković,
dipl. inž. met.

LITERATURA

1. F. Grešovnik: Osnovni principi toplotne obdelave jekla. Slovenske Železarne, Železarna Ravne - Ravne

2. D. Novaković: Tehnološko-kontrolni predpisi za reparaturno navarjanje, Slovenske Železarne, Železarna Ravne - Ravne 1984.

Vodik je neizbežen spremljevalec in nečistoča v jeklu, zato mu je treba preprečiti vstop v jeklo ali ga odstraniti iz njega, kar pa je še teže.

VSTOP VODIKA V JEKLO

Vodik lahko vstopi v jeklo na več načinov, najbolj pogosti pa so:

■ zalaganje mokrega starega železa

■ zalaganje mokrih legur

■ vlažni plini v atmosferi peči

■ vlažna obzidava peči ali ponovce

■ vlažno apno za žilindro

■ vlaga v cevovodih za žilavenje z O₂.

Vodik lahko v procesu izdelave delno odstranimo z žilavenjem v EOP, vendar ga navadno ostane toliko, da nam povzroča težave naprej. Stik tekočega jekla po obdelavi v peči z vlago iz obzidave ponovce ali vlažnim zrakom je ponovna priložnost za povečanje vsebnosti vodika v jeklu. Zaradi tega moramo izrabiti še druge možnosti, da ga odstranimo.

Vodna para v plinih atmosferi peči povzroča večje probleme pri proizvodnji jekla v martinovkah in bazičnih procesih zaradi zgorevanja ogljikovo-

dikovih goriv, ki se pri teh procesih uporabljajo. Kakorkoli že je, vsebnost vodika v jeklu pri katerikoli fazi izdelave se vedno uravnava z razmerjem med količino vnesenega vodika in odpravo z žilavenjem. Pri jeklih z nizko začetno vsebnostjo ogljika je delež absorpcije vodika večji kot njegov odstranjeni delež. Raztopljeni vodik v jeklu se pač glede na njegovo vsebnost niža do konca žilavenja in prične spet naraščati, ko se žilavenje konča.

Vsebnost vodika pri jeklih, izdelanih pod kislino žilindro, je nižja kot pri jeklih, izdelanih z bazično žilindro. Jekla, izdelana v visokofrekvenčnih pečeh, vsebujejo manj vodika kot jekla, izdelana v elektroobločnih pečeh. Pri prehodu vsebuje jeklo od 1 - 10 ppm 42, odvisno od prej naštetih faktorjev. Tudi ko je jeklo strjeno, ni popolnoma varno pred navzetjem vodika. To se najpogosteje zgodi pri rjavenju, nanašanju katodnih zaščit ali čiščenju površine z razpršilnimi sredstvi, katerih osnova so ogljikovodiki.

Del vodika, ki se sprosti pri teh procesih, se veže v jeklo, preden dobi priložnost, da preide v atmosfero v obliki mikro mehurčkov H₂. Absorpcija vodika v jeklo pri prej omenjenih procesih je še večja pri uporabi elektrolitov, ki vsebujejo nekatere "strupe": sulfide, arzenide, fosfide in selenide, ki zadržujejo hitro absorbira vodik tudi, kadar je pri visokih temperaturah v pritiskih v stiku s plini, katerih osnova so ogljikovodiki, kar je pogost primer v petrokemijski industriji. V vseh primerih se vodik raztaplja v jeklu intersticijsko, v monoatomarni obliki; ni pa poznano, da bi bil v jeklu kot atom ali proton.

VODIK IN KOSMIČI V JEKLU

OSNOVNO O VODIKU

Atomsko število	: 1
Atomska teža	: 1.008
Gostota (pri 20°C)	: 0.07 g/cm ³
Tališče	: 259.2°C
Vrelišče	: 252.8°C

TOPNOST VODIKA V JEKLU

Topnost vodika v jeklu je najbolj odvisna od strukture, temperature in sestave jekla. V jeklih z avstenitno strukturo je veliko večja kot pri jeklih, katerih struktura je feritna.

V vseh primerih topnost vodika s temperaturo narašča od manj kot 1 ppm pri sobni temperaturi na približno 8 ppm pri 704°C (1 ppm = 1.11 ml/100g). Ogljik v glavnem povečuje topnost vodika v jeklu, le pri višjih temperaturah pri tvorbi metana CH₄ je topnost vodika odvisna od več faktorjev. Mangan ima kompleksen vpliv, verjetno največ na tvorbo kristalne strukture.

Silicij znižuje topnost vodika v jeklu, prav tako aluminij. Krom do koncentracije 10 % povečuje topnost vodika, višje koncentracije pa jo znižujejo. Ta pojav najde razlago v spremembi kristalne strukture, ker do 10 % kroma v jeklu zapira področje, pri višjih koncentracijah kroma v jeklu pa ima le to že feritno strukturo vse do tališča.

Nikelj povečuje topnost vodika v jeklu proporcionalno svoji koncentraciji.

Molibden ne vpliva na topnost vodika v jeklu.

Volfram znižuje topnost.

Vanadij, Titan, Kolumbij, Cirkon in Tantal - vsi povečujejo topnost vodika, posebno pri srednjih in nižjih temperaturah. Hladna predelava nelegiranega jekla nima vpliva na topnost vodika, v prisotnosti karbidov pa topnost močno naraste. Predpostavljamo, da vodik migrira in se zbira v mrežnih prazninah ob karbidih in nemetalnih vključkih.

Pri žarjenju (normalizaciji) hladno preoblikovanega jekla bo nekaj vodika difundiralo iz jekla, vendar so za to potrebni daljši časi.

PERMEABILNOST (PROPUSTNOST)

Difuzivnost vodika je pomembna fizikalna lastnost, vendar je bolje, če pri prehodu vodika v jeklo ali iz njega uporabljamo fizikalno lastnost permeabilnosti, ki je zmnožek difuzivnosti in topnosti vodika v jeklu. $P = S \cdot D$ (P = permeabilnost, S = topnost, D = difuzivnost).

V nasprotju s topnostjo je permeabilnost vodika v feritu večja kot v avstenitu. Ta ugotovitev je pomembna, ker pomeni, da lahko pri feritnih jeklih dokaj uspešno odpravimo vodik z žarjenjem. Tudi permeabilnost je odvisna od legiranih elementov. Ogljik znižuje permeabilnost, vendar bo vodik pri višjih temperaturah razogljčil Fe₃C.

Mangan nima omembe vrednega vpliva na permeabilnost, molibden pa sploh ne.

Silicij znižuje permeabilnost vodika, krom pri avstenitnih jeklih nima velikega vpliva, pri feritnih pa vodikovo permeabilnost znižuje.

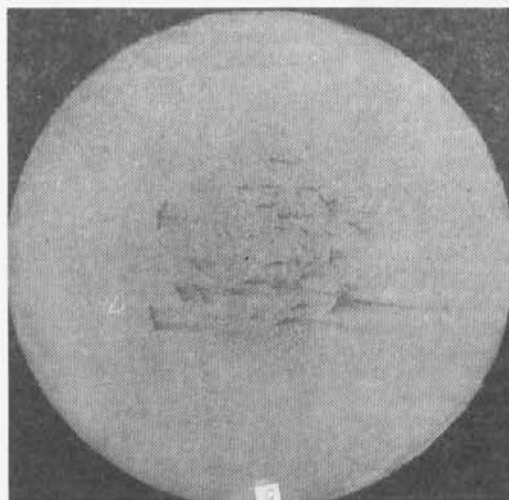
Vsebnost niklja do 6 % povečuje permeabilnost, nad to vsebnostjo pa prične padati.

Železovi hidridi do danes niso poznani, čeprav so reakcije železa z drugimi elementi endotermne.

Vodik razširja mrežo ferita, ker zavzema v njej intersticijski položaj, vendar je razširjenost mreže težko izmeriti z rentgensko difrakcijsko tehniko. Tanke folije, ki so samo z ene strani absorbirale vodik, se bodo pričele gubati. Ta pojav lahko opazimo s prostim očesom in ocenimo stopnjo ukrivljenosti površine, povzročene zaradi vrinjenega vodika.

(Nadaljevanje v naslednji številki.)

Andrej Lesnik, dipl. inž.

Kosmiči
v
jeklu

OBVLADOVANJE KAKOVOSTI - UNIVERZALNA METODA USPEŠNEGA POSLOVANJA

Med prvimi pogoji za izboljšanje poslovne uspešnosti in rešitev iz poslovne krize je izboljšanje kakovosti. Le z boljšo kakovostjo bomo lahko povečali izvoz na zahtevna mednarodna tržišča. Kakovost ne pomeni le kakovosti izdelkov in storitev, temveč tudi kakovost izpolnjevanja rokov in stroškov. Izboljšanje kakovosti je eden od pogojev za preživetje in obstoj metalurgije in kovinske predelave na Ravnah. Zato moramo težiti k vse večji kakovosti izdelkov, storitev in poslovni konkurenčnosti.

SPREMEMBA MISELNOSTI

Kakovost je izraz, ki ima vse večji pomen, vendar pa njeno uveljavljanje ne poteka tako, kot bi si želeli. Ljudje so prepričani, da je problem v tehnikah dela, zato največ poudarka dajejo ravno tem razsežnostim kakovosti. To je tudi razlog, da je večina dejavnosti za izboljšanje kakovosti usmerjena k raznim hitrim, celo nedorečenim metodam, ki pa na koncu pogosto vodijo k razočaranju. Spremeniti bo treba torej miselnost, saj mora postati kakovost last prve osebe ednine. Torej: jaz sem tisti, ki moram nekaj spremeniti, narediti za izboljšanje rezultatov svojega dela.

Nikoli ni dovolj časa, da bi stvar naredili tako, kot je treba, toda vedno je dovolj časa, da to naredimo vsaj še enkrat.

Da bi tako miselnost začeli sploh spreminjati, je potrebno izobraževanje. **Brezupno je poskušati prepričavati ljudi, naj izboljšajo kakovost svojega dela, če tega ne razumejo.** Zgodovinsko pogojeno miselnost je treba spreminjati na resen in metodičen način. Znebiti se moramo dvojnih meril, enega za lastno delo in drugega, po katerem sodimo druge. Saj poznamo stavek, ki ga izrečemo, ko želimo v domačem podjetju kupiti zase kak izdelek: "Naj bo izbrano, saj je zame."

Neustrezno izobraževanje na srednjih in visokih šolah ne nudi ustreznega znanja, zato si poglede na kakovost izdelka vsak sam na podlagi lastne sposobnosti, področja delovanja, lastnih stališč in odnosa, zato tudi ne moremo pričakovati, da bodo vsi ljudje razumeli zahteve na enak način. S pomočjo izobraževanja pridobimo znanje ali banko podatkov, ki je vir razumevanja

različnih zahtev in svoje vloge v sistemu. Pri tem se miselni proces usmeri h kakovosti. **Izobraževanje za kakovost bi morali prilagoditi najprej kulturi naroda na nacionalni ravni.** Ker tega v bližnji prihodnosti ne moremo pričakovati, naj bi podjetja sama začela s širokim šolanjem ljudi.

Torej izboljšanje kakovosti ni odvisno od posebnih sposobnosti, ki jih imajo eksperti za kakovost. Odvisno je od izobrazbe in kulturne ravni posameznikov in celote. Organizacija nam nudi udeležbo pri pouku in svetovanju, kar nam je samo v pomoč, **kakovostno pa moramo delati sami.**

VLOGA DIREKTORJEV

Izkušnje jasno kažejo, da se družba ne spreobrne in začne delati z nizkimi stroški brez veliko vloženega truda. Kdo pa lahko da spodbudo za spremembe v podjetju na tem tako pomembnem področju? Spodbude ne more dati kdor koli, saj se ve, kdo ima možnost odločanja. Ne more se zgoditi, da bodo prišli sodelavci in povedali direktorju, kaj naj naredi. Te stvari mora direktor spoznati sam, sam mora odkriti svojo vlogo in šele takrat je podjetje na pravi poti izboljšanja kakovosti.

Direktorji morajo, če se zavedajo svoje vloge, določiti cilje in politiko kakovosti. To morajo jasno razložiti vsem podrejenim. Nujno za uspeh je, da vsi razumejo cilje in zahteve, se z njimi strinjajo in z delom uresničujejo.

Tega nam ni treba narediti, saj preživetje ni obvezno!

Če vodstvo ne more doseči, da bi vsi zaposleni razumeli kakovost na enak način in si iskreno prizadevali zanj, potem se lahko vse kar konča. To je realnost - ne program, ne

navdušenje, ne nekaj, kar bomo storili, ker se dobro počutimo. To je nujnost, ki ne pride sama od sebe, to je proces, ki nima svojega konca.

Vodstvo mora razumeti, kaj je sistem zagotavljanja kakovosti, spoznati svojo vlogo v njem in videti, kakšne so prednosti ter dobiček. Sodelovati mora pri njem, ga ne samo verbalno podpirati, da postane živ del podjetja. Zato je brezupno prepričevati ljudi, naj uvedejo proces izboljšanja kakovosti: treba jih je s spreminjanjem miselnosti spodbuditi, da si tega želijo sami in so pripravljeni za to tudi delati.

Ključ do kakovosti v podjetju je torej v tem, da se direktor zave, da je on sam največji problem kakovosti. V kakovosti mora videti priložnost za lastno uspešnost in uspešnost podjetja, obrata ali sektorja.

Njemu se pripisuje tolikšna pomembnost, ker:

Vodi in je odgovoren za vse, kar se dogaja v tovarni ali obratu. Dejstvo je, da podjetje ali obrat ne more biti boljša od svojega vodstva.

Zaradi obsežnosti dejavnosti lahko vodi koordinacijo samo direktor.

Ljudje načelno nočejo sami spreminjati utečenih postopkov. Samo direktor jih lahko z različnimi ukrepi pripravi do sprememb.

Uresničevanje planov lahko nadzoruje prek strokovnih linij samo direktor.

Kakovost se lahko uvaja na vseh ravneh v podjetju hkrati.

Direktor mora biti aktiven in s svojim ravnanjem mora dajati zgled.

Ne delajmo si utvar, da so Japonci uspeli zaradi znanja, ki jim je bilo naravno dano. Ne pozabimo, da je bila japonska kakovost v začetku petdesetih let slabša od naše. Vendar so z aktivnim učenjem v vsem svojem doseganju obdobju in s konsekvantnim delom uspeli priti v sam svetovni vrh. **Na Japonskem je direktor v prvi vrsti strokovnjak za kakovost in šele nato strokovnjak za menedžerske posle.**

Samo s pravilnim vodenjem od zgoraj navzdol in sodelovanjem vseh področij ter z agresivno politiko kakovosti vodstva podjetja bo dosegljiv sistem zagotavljanja kakovosti, kar bo pomembno prispevalo k preživetju podjetja.

IZBOLJŠANJE KAKOVOSTI

Kakovost izdelkov ali storitev je določena z zadovoljstvom kupcev - potrošnikov.

Izboljšanje kakovosti dosežemo z izboljšanjem procesa dela v organizaciji.

Izboljševanje kakovosti je stalna aktivnost, s pomočjo katere želimo doseči vedno

višje cilje v vedno bolj učinkovitem in celovitem procesu. Rezultat je vedno višja raven kakovosti izdelkov in storitev.

Izboljševanje kakovosti mora biti stalno usmerjeno na aktivno odkrivanje možnosti za izboljšanje - ni treba pasivno čakati, da se problem pojavi.

S pomočjo korektivnih akcij moramo rešiti problem, ki se je pojavil. Preventivne dejavnosti odstranjujejo ali zmanjšujejo verjetnost vzrokov in s tem možnost, da se problem pojavi. Preventivne aktivnosti izboljšujejo proces v organizaciji, kar je za izboljšanje kakovosti bistveno.

IZBOLJŠANJE KAKOVOSTI = IZBOLJŠANJE PROCESA S POMOČJO METOD DELA

Pogoji za izboljšanje kakovosti:

1. **Odgovornost poslovodstva in prevzem iniciative z vodenjem** na najvišjem nivoju je osnova vsakega izboljševanja.

To pomeni postavljanje ustreznih ciljev, lasten dober primer ali vzor, pospeševanje timskega dela, pospeševanje pogojev v okolju itd.

2. **Ustvarjanje novih vrednosti, navad in obnašanja**, v glavnem z ozirom na potrebe uporabnikov, kot npr.:

- potrebe notranjih in zunanjih uporabnikov

- iniciativa vodstva
- stalno izboljševanje je naloga vseh

- vsi procesi se lahko stalno izboljšujejo

- napake se odstranjujejo z izboljševanjem procesov in ne z zamahom posameznikov

- odkrito sodelovanje, timsko delo in spoštovanje posameznikov

- ustvariti mišljenje, da je stalno izboljševanje in usposabljanje za vsakega posameznika bistveno.

3. **Cilji za izboljšanje kakovosti morajo biti povezani z ostalimi cilji in jasno razumljivi.**

4. **Usposabljanje in izpopolnjevanje** na osnovi programa dela v podjetju je zelo pomembno in mora biti - STALNO.

Viri: J. Šegel: Gradivo seminarja Celovito obvladovanje kakovosti, ŽR, 1992

J. Šegel: Prehod na nov nivo kakovosti, Informativni fužinar št. 1/1991

J. Žnidaršič: Problem kakovosti ni v tehniki, marveč v ljudeh, DELO, april 1992

L. Kozina: Izboljšanje kakovosti, 5. šola kakovosti, Škofja Loka 1992.

Jože Šegel, dipl. inž.

Že dolgo vemo, da so minili časi, ko so kupci sami prihajali v železarno in čakali, kdaj bodo prišli na vrsto, da bodo dobili zaželeno blago. Zdaj jih je treba iskati in jim ponujati izdelke tam, kjer jih tudi drugi. Najlaže je to na sejmih.

V nekaterih podjetjih Železarne Ravne so že spoznali, da je sejemska dejavnost nujen del poslovanja - brez nje pravega trženja ni. Najaktivnejši sta bili letos na sejmih delniški družbi Armature in Noži.

ARMATURE ODSLEJ VEČ NA DOMAČIH SEJMIH

Ker svoje izdelke prodajajo prek grosistov, v glavnem nimajo neposrednega stika z uporabniki armatur. Ti zato premalo poznajo njihove proizvodne programe in možnosti razvoja novih izdelkov, ki jih iščejo in potrebujejo. Čeprav Armature na domačem trgu prodajo le 30 % svojih izdelkov, mu bodo odslej namenjale vso pozornost.

Na spomladanskem sejmu energetike v Mariboru so se predstavili na prostoru Jeklotehne, vendar z uslugami gostitelja niso bili zadovoljni, zato so sklenili, da bodo naslednjem hodili na sejme sami. Le tako imajo možnost razstavnega prostora

urediti v lastni režiji, imeti na sejmu lastnega predstavnika in tako najučinkoviteje ponujati svoje izdelke.

Od 8. do 11. septembra je bil v Kranju, letos drugič, sejem Slovenski proizvod - slovenska kakovost. Na njem so Armature za razstavljene kovane krogelne pipe dobile modri znak SQ (slovenska kakovost).

Kriteriji za pridobitev tega znaka so bili: več kot 50 % domačega materiala in znanja, več kot 50 % izvoza na konvertibilna tržišča, predložiti pa je bilo treba tudi ateste in certifikate. Armature so predložile certifikat TÜV, pridobljen za odkovke, iz katerih izdelujejo krogelne pipe. To je zadoštevvalo, da so pridobili modri znak slovenske kakovosti.

Čeprav želijo Armature nastopati na sejmih samostojno, se je na obrtnem sejmu v Celju pokazalo, da je bolje, če se firme in proizvodne enote Železarne Ravne ob velikih sejmih dogovorijo za skupne nastope. Tako je bolj ekonomično in praktično, pa tudi lepše v očeh javnosti.

Na letošnjem celjskem sejmu, ki je bil od 11. do 19. septembra, je imela Železarna Ravne dvoje razstavišč. Na prvem so predstavljali svoje izdelke Noži in STO-Orodjarna, na drugem pa Armature, ki se jim je v zadnjem trenutku pridružila Metalurgija z reklamnim panojem in drugim propagandnim gradivom.

Po besedah vodje komerciale Kristijana Senica so bili z razstavnim prostorom, ki ga je uredil Oddelek za stike s tržiščem iz Železarne Ravne, v Armaturah zadovoljni, prav tako z zanimanjem obiskovalcev. Atrakcijo na sejmu je pred-

SEJEMSKA DEJAVNOST

stavljala velika krogelna pipa DN 300 z ročnim zobniškim pogonom plinske izvedbe.

Od 24. do 27. septembra so Armature razstavile svoje izdelke še v telovadnici osnovne šole v Radljah. Tokrat so bili v družbi industrijskih proizvajalcev občine Radlje ob Dravi. Razstavo so priredili ob 850-letnici mesta Radlje.

NOŽI DOMA IN NA TUJEM

Kakor je povedala vodja komerciale v Nožih Lizika Pandev, je njihovo podjetje že dolgo v pretežni meri odvisno od tujega trga, kjer je konkurenca zelo močna, zanemariti pa tudi ne smejo preostalih 20 do 30 odst. prodaje na domačem tržišču, zato neutrudno iščejo stike s kupci doma in na tujem.

Letos so Noži že v februarju razstavljali na sejmu v Kolnu.

Prostor jim je odstopila Kovinotehna, vendar izkušnje z njo kot gostiteljico niso bile najboljše.

V začetku maja so poslali svoje izdelke prek trgovskega podjetja Metalka na razstavo v Prago, zatem pa so v juniju prvič nastopali samostojno, in sicer na Lesnem sejmu v Ljubljani. Razstavnega prostora jim je uredilo podjetje LİK iz Ljubljane. Tako z ureditvijo prostora kot z odzivom obiskovalcev so bili tam Noži zadovoljni.

Na Obrtnem sejmu v Celju so Noži predstavljali svoje izdelke skupno z Orodjarno.

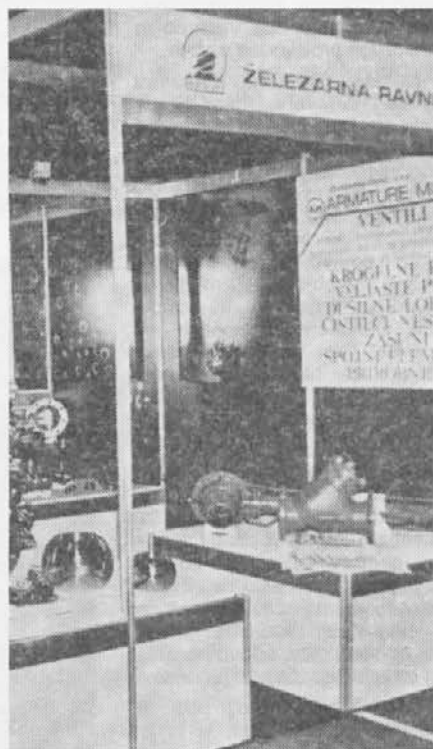
Razstavnega prostora jim je opremilo isto podjetje kot v Ljubljani. V Nožih so bili prijetno presenečeni, saj so doživeli veliko zanimanje obiskovalcev, predvsem za grafične nože, in so že na samem sejmu dobili več naročil.

Kulturno-poslovni center iz Ljubljane je vodstvo Nožev pridobil za sodelovanje na dveh sejmih v Avstriji. Od 29. sep-

tembra do 3. oktobra so se predstavili s prospekti in panojem na mednarodnem sejmu kovinske obdelave, avtomatizacije in proizvodne tehnike Intertool 92 na Dunaju. Ker je organizator predstavitve zelo dobro opremil razstavnega prostora in se tudi sicer angažiral, pomeni sodelovanje na tem sejmu tudi za Nože uspešno promocijo.

Od 7. do 10. oktobra so v isti režiji razstavljali Noži skupno z Orodjarno na sejmu Componenta 92 v Celovcu. To je mednarodni strokovni sejem za dobavitelje komponent in elementov ter proizvajalce sistemov na območju Alpe - Jadran.

Prihodnje leto bodo Noži sodelovali na velikem bienalnem lesnem sejmu v Hannoveru. Na njem se bodo predstavili prvič kot samostojen razstavljalec. Ker se tu zbirajo njihovi potencialni kupci z vsega sveta, si od nastopa na tej prireditvi, ki

bo v maju, veliko obetajo. Seveda ne takoj, ampak dolgoročno, kajti image se ustvarja počasi, s trdim in vztrajnim delom.

Mojca Potočnik

SINDIKAT

NEODVISNI O SANACIJI

Priprave na sanacijo Slovenskih železarn še vedno trajajo. V pogovorih o možnostih reševanja sistema ali posameznih podjetij sodelujejo tudi sindikati. Objavljamo mnenja in stališča, ki jih je v zvezi s tem v pogovoru povedal Miroslav Garb, sekretar sindikata Neodvisnost v Železarni Ravne.

NESPOSOBNI
NAJ GREDO

Za razliko od Svobodnega sindikata, ki se je omejil na kritiko vodenja in upravljanja, mi že lep čas izpostavljamo zahtevo po kadrovskih zamenjavah. Brez temeljnih kadrovskih sprememb namreč ne moremo računati na uspeh sanacije na drugih področjih. Od generalnega direktorja zahtevamo, da odpokliče nesposobne v d. d. in OE, ki so z delom pokazali, da ne morejo iti v korak s časom in z novimi razmerami. Najprej je treba zamenjati direktorje OE, prodajnike in nabavnike, ki slabo opravljajo svoje dolžnosti. Pod udar smo dali Valjarno in tudi druge proizvodne obrate.

Nekateri direktorji v železarni uprizarjajo love na čarovnice - delavce. Povečalo se je namreč število postopkov odškodninskih odgovornosti proti delavcem v bandurah, in to na račun manjših disciplinskih prekrškov. Nekateri, ki so odgovorni za krah, delavcem za neopravičeno odsotnost ali zmerljivo trgajo od plače 5 do 15 odstotkov, skupinam pa osebni prispevek. Tem kadrom ne bomo dovolili, da bi se znašali nad delavci in jim izročali delovne knjižice, ne da bi prej sami položili račune pred kolektivom.

Za nas je premalo, če je generalni direktor dosegel konsenz med vodilnimi delavci, še posebno, če bo obrodil podobne sadove kot lani, ko so mu nekateri držali figo v žepu. Doseči mora tudi konsenz z delavci in sindikati. Če ga ne bo, bo sledilo nezadovoljstvo, ki bo izzvalo nezaželene procese.

Naš sindikat ne podpira sanacije lahkega tipa, ki jo je moč uresničiti z odslovlitvijo delavcev, odvečnih pri sedanjih, nizki proizvodnji. Delavcev je odšlo iz tega kolektiva že dovolj in preveč. Namesto tega naj slabe prodajalce zamenjajo boljši ljudje, taki, ki bodo znali priskrbeti delo za večino delavcev kolektiva.

NISMO ZA
FABRIKO V
KOSIH

Ne pridružujemo se mnenju, da je edina rešitev za Železarno Ravne v samostojnosti podjetij ali obratov. Prednost bi bila v tem, da bi se učinki vodenja kaj hitro pokazali. Večina delavcev fabrike ni gradila zato, da bi jo danes na drobno razkosali. Današnje oblike samostojnosti posameznih podjetij povzročajo travme, spore med delavci, tudi zaradi politike plač. Lahko, da so ta razmišljanja glede organiziranosti zastarela, vendar menim, da je treba natančno opredeliti povezavo med metalurškimi in predelovalnimi obrati, vodstvom posameznih organizacijskih enot pa njihove pristojnosti in odgovornosti.

Očitajo nam protislovnost, ker smo po drugi strani proti centralizaciji na slovenskem nivoju. Našega delavca je

zgodovina že večkrat udarila, ko so oblastne strukture odlivale naš denar drugam. Gradili smo npr. energetska infrastrukturo, danes pa so to rabili, ki nam natikajo vrv na vrat.

Centralizacija bi nas postavila v položaj čistega proizvajalca, brez lastnega razvoja in poslovne politike, kar bi bil velik minus za naše strokovne kadre. To bi imelo dolgoročne posledice za dolino in regijo, medtem ko samostojnost posameznih obratov prinaša njihovim delavcem le kratkoročne koristi (boljše plače, zgodnejši plačilni dnevi).

ŽELEZARNA
NAJ OSTA NE V
DOMAČIH
ROKAH

Prodaja železarn naj ne bi bila edini izhod za slovensko železarstvo, nikakor pa ne bi

smeli sprejemati čez noč pripravljene brezglavih rešitev. Ne pristajamo tudi na prodajo boljših programov. Tujci bi jih poceni kupili, nam in državi pa bi ostala vsa bremena in reševanje drugih obratov. Zahtevamo, da lastnik za vsako odločitev v zvezi s prodajo pridobi soglasje sindikatov oziroma delavcev.

Z vsemi silami si bomo prizadevali za ohranitev kar največ delovnih mest, ki naj bodo pošteno plačana. Sanacija železarne mora biti povezana z razvojem občine in širšega okolja; ne sme se zgoditi, da bi tisoče ljudi ostalo brez dela.

Podržavljenje je bilo opravljeno v dvomljivih okoliščinah, dve leti država železarn ni reševala, zdaj je šla v prodajo. Če bi dobil večinski delež tujec, bi osiromašil naš razvoj, in postali bi črnci za najbolj umazano tehnologijo. Ne bomo pristali, da bi bila cena našega dela najnižja in da bi bili z njo neloyalna konkurenca delavcem po Evropi.

Če se država hvali z deviznimi rezervami, naj iz njih plača izgube Slovenskim železarnam in jim da posojilo za začetek normalnega poslovanja. Ustanovi naj industrijsko družbo, kontrolni organ, ki bo spremljal porabo metalurških izdelkov v Sloveniji. Ko bi slovenska industrija načrtovala porabo, bi bila prihodnost železarn bolj jasna.

V naših železarnah krožijo različne informacije o tem, koliko so prispevale za razvoj slovenske države in industrije. Povsod so prepričani, da so dali več, kot so dobili. Morali bi narediti bilanco, koliko je kdo v resnici dal. Potrebni so čisti računi - le na njih je mogoče graditi razmerja v prihodnosti, in to tako med železarnami in družbo kot med njimi samimi.

Tisti vodilni delavci, ki gre (tudi) zaradi njih navzdol, in bi hoteli reševati železarno, naj za njo zastavijo svoj kapital. Plače naj potem imajo po kolektivni pogodbi, če pa ustvarijo dobiček, naj bodo udeleženi tudi pri tem.

Vse v zvezi z Industrijskimi noži in De profundis imamo glede lastninjenja še za odprto. V primeru lastninjenja se mora ta lastnina vključiti v ostalo maso Železarne Ravne in se razdeliti po kriterijih, ki jih bo določil zakon. Ljudje v družbah, kot so Armature, Monter, Noži, De profundis, bi morali imeti čut moralne odgovornosti do delavcev v ostalih delih železarne, ki je nekoč, ko so bili v stiski, reševala njih.

Zapisala Mojca Potočnik

ANKETA MED UDELEŽENCI LETOVANJA NA ROGLI

BILO JE LEPO

V prejšnji številki smo podrobneje predstavili novo vsebino rekreativnega oddiha, ki so jo oblikovali v Biroju za varstvo delavcev v Železarni Ravne. V GTC Rogla in v RC Terme Zreče so ponudili pestro paleto uslug, ki so na voljo udeležencem rekreativnega oddiha. Sedemdnevni paket letovanja obsega poln penzion in medicinsko voden program dejavnosti, kamor sodijo zdravniški pregled, vodena rekreacija in usmerjena terapija. Delavcem je na voljo bazen, poskrbljeno pa je tudi za družabno življenje.

Nekatere izmed delavcev, ki so letovali na Rogli, smo povprašali, kako je bilo na letovanju, ali je bil program res izpeljan tako, kot je bil zastavljen.

MIRA ČEPIN, Skupne službe Metalurgije:

"Z letovanjem na Rogli sem zelo zadovoljna, saj so za nas res dobro poskrbeli. Sprejela nas je prijazna zdravnica, ki nam je predpisala ustrezne terapije; zelo prijazno je bilo tudi vse ostalo osebje. Zadovoljna sem bila tudi z bivanjem in hrano v hotelu. Imeli smo možnosti za najrazličnejše športne dejavnosti, kopanje v bazenu, poskrbeli pa so tudi za družabno plat. S prijetnim vodičem smo hodili na izlete v okolico, en dan smo preživeli v Zrečah, pripravili so nam večerjo ob harmoniki na koči Pesek, večer s citrami in ples. Letovanje na Rogli je bilo zame res nepozabno doživetje."

MARIJA ČAS, Računovodstvo:

"Z letovanjem na Rogli sem zelo zadovoljna. Vse je bilo zelo v redu; odlična hrana, postrežba,

prijazno osebje, dopoldne in popoldne smo imeli na voljo vse športne objekte, imeli smo možnost obiskati Terme Zreče, pripravili so nam več izletov v naravo, vse je bilo zelo dobro organizirano. Škoda, da pri nas nimamo na voljo takih objektov, saj smo jih imeli možnost postaviti, pa smo denar dajali drugam. Tako bi tudi mi lahko zaslužili veliko denarja, naši športniki pa bi se lahko pripravljali doma."

JOŽE KOTNIK, Industrijski noži:

"Na letovanju na Rogli je bilo vse zelo v redu. Še posebej smo na svoj račun prišli ljubitelji športa in rekreacije, saj so nam bili na voljo vsi športni objekti in rekviziti, pa tudi strokovno vodstvo - rekreatorji. Tudi postrežba v hotelu je bila dobra, že ob prihodu sta nas pozdravila direktor in zdravnica, ki sta nam predstavila program oziroma urnik posameznih dejavnosti.

Pripravili so nam izlet k jezerom in v Zreče, večerjo na koči Pesek, kjer smo ob zvokih harmonike lahko tudi zaplesali. Vse je bilo zelo dobro organizirano, nekoliko so me motile le krave, ki so že ob petih zjutraj mukale in cingljale pod okni - lahko bi jih malo ogradili."

MILAN ŠTEHARNIK, Jeklolivarna:

"V planine redkeje odhajam, sploh na dopust, vendar mi je bil oddih na Rogli zelo všeč. Sicer smo imeli slabo vreme, vendar smo bili ves čas zaposleni in nam ni bilo dolgčas. Ves dan smo imeli na voljo vse športne objekte in rekvizite. Vadbo pa je nadzorovala strokovna delavka - rekreatorka. Ob lepem vremenu smo hodili na izlete, en dan smo preživeli v Termah. Tudi s postrežbo v hotelu in hrano sem bil zadovoljen, vse je na zelo visokem nivoju. Portorož se s tem težko primerja. Plesov in podobnih prireditev

sicer ni bilo - smo pa za zabavo in družabnost znali poskrbeti sami."

RAFAEL IKOVIC, Jeklolivarna:

"Z letovanjem na Rogli nisem bil zadovoljen, saj je tak oddih primeren za športnike, ne pa za nas starejše. No, če je lepo vreme lahko vsaj kam greš, mi pa smo imeli slabo vreme, celo sneg, in smo se zato dolgočasili v hotelu. Na voljo smo imeli tudi bazen, vendar je bila voda v njem mrzla, za starejše neprimerna. S hrano in postrežbo v hotelu sem bil zadovoljen. Tudi zdravnica je bila prijazna - predpisala mi je masažo hrbtenice na UFO stolu, tudi rekreatorji so se zelo trudili, vendar bi bilo za starejše bolj primerno letovanje na morju ali v toplicah. Spraševali smo se, kdo si je izmislil tako vrsto oddiha za "fabriške" delavce."

Irena Nagernik

OSKRBA Z ENERGIJO V AVGUSTU

V avgustu smo od primarnih energentov nabavili zemeljski plin in mazut, medtem ko smo plin propanbutan rabili iz zaloge in je ta sedaj porabljena. Zaradi neporavnanih obveznosti do Petrola pa smo še vedno omejeni pri porabi zemeljskega plina, in sicer na 3.800 Sm³/h. Zaradi zmanjšane dobave plina so omejitve tudi pri porabnikih. Zemeljski plin smo delno nadomestili z odpadnim oljem v kotlarni na parnih kotlih, kjer smo ga pokurili 32.700 kg.

Proizvodnja in oskrba porabnikov z drugimi sekundarnimi energenti je bila v redu.

V avgustu smo zbrali 62,6 m³ odpadne emulzije in iz nje pridobili 10,5 ton olja za kurjavo. Skupno smo zbrali 11,4 tone odpadnega olja.

Poleg nabave in oskrbe porabnikov z energenti smo izvajali še vse planirane preglede in popravila na energetskih napravah in omrežju. Na podlagi naročila Stanovanjskega podjetja Ravne smo v mestu Ravne opravili nekatera dela, in sicer: v bloku Javornik 42 smo zamenjali vse radiatorje z zaporno armaturo, na Čečovju 24 pa smo v vseh starih prostorih zamenjali radiatorje ter rekonstruirali razvodni sistem (za prosotore v gradnji bomo opravili instalacijska dela po zaključku gradbenih del).

Pri treh strankah v Kotljah II smo izvedli celotno instalacijo za priklop na plinski sistem.

V mestu smo zamenjali še toplotne števec, ki jim je potekel rok veljavnosti ali so bili v okvari.

Ferdinand Kotnik, inž.

spodbudilo za novo akcijo, ki je potekala pod geslom: "Energetiki prisotni pri uporabnikih vseh vrst energije". Akcija se je začela zelo uspešno v oktobru leta 1990. Z odgovornimi po obratih smo se sestajali in s konkretnimi ukrepi, navodili, projekti uresničevali našo zamisel.

V februarju leta 1991 smo zaradi reorganizacije v železarni z akcijo prekinili. Po obratih so namestili delavce, ki naj bi pokrivali to področje skupno z vzdrževanjem. Ti posamezniki naj bi vsak na svojem področju zasledovali, ukrepali, se dogovarjali za rešitve z energetiki s ciljem, da se zniža specifična poraba energije. Žal kontaktov, razen nekaj svetlih primerov (Valjarna), ko so pri nas iskali nasvete, ni bilo.

Naj bo to izziv vsem odgovornim po obratih, da skupno z energetiki pripravijo ukrepe za zmanjšanje porabe energentov oz. energije. Z obnašanjem do energije, kot ga imamo doma, bomo pripomogli, da se bomo lažje izvlekli iz težav, ne glede na lastnika železarne. Z disciplino, organizacijskimi prijemi bomo veliko prispevali k zmanjšanju specifične porabe energije, s tem pa tudi stroškov za energijo.

VARČEVANJE Z ENERGIJO DOMA ZNAMO BOLJ VARČEVATI KOT V ŽELEZARNI

Energija je draga, plače nizke, zato ljudje vedno bolj razmišljajo in sprašujejo, kako privarčevati čim več energije.

Že leta 1989 smo energetiki zaznali, da prihajajo hudi časi, kar se tiče energije, zaradi tega smo si zastavili nalogo, da v železarni prihranimo 6 % toplotne energije pri ogrevanju. Z akcijo celotne energetike smo prihranili 26 % glede na prejšnjo sezono. To nas je

PRIMERJAVA PORABE TOPLOTE NA CENTRALNEM OGREVANJU V ŽELEZARNI RAVNE

Sezona	Poraba MWh	Povp.t emp. °C	Poraba toplote %
88/89	33 139	5,48	
89/90	26 878	4,23	26 % prihranka na sezono 88/89
90/91	28 960	3,65	9,5 % večja poraba kot v sezoni 89/90
91/92	32 608	3,19	11,4 % večja poraba kot v sezoni 90/91

Opomba: V izračunu porabe je upoštevana povprečna sezonska temperatura.

PORABA VODE

Sanitarna topla voda m ³			Pitna voda m ³	
Letna	Povp. mes.	Letna	Povp. mes.	
1989	120 847	10 070	1 016 185	84 682
1990	115 930	9 661	1 262 396	105 200
1991	96 678	8 057	1 079 270	89 939
1992	70 031	10 004	661 697	94 528

(za 7 mesecev)

Kakor je razvidno iz tabele, imamo še veliko možnosti, da zmanjšamo porabo glede na proizvodnjo in zaposlenost.

Robert Jamšek

KULTURA

OBETA SE BOGATO KULTURNO LETO

Letošnjo kulturno sezono smo v občini Ravne začeli dokaj zgodaj: 10. avgusta, ob 99. obletnici rojstva Lovra Kuharja - Prežihovega Voranca, se je namreč uradno začelo leto proslavljanja njegove stoletnice. V Kottljah in v drugih krajih Mežiške doline se bodo vrstile prireditve v čast pisatelja, ki je koroškega človeka z veliko močjo svoje umetniške besede predstavil ostali Sloveniji in svetu. Ne glede na to, da njegovo politično delovanje in svetovni nazor marsikomu nista po volji, si Prežihov Voranc zasluži, da se ga ob stoti obletnici rojstva spominjamo, saj se je s svojimi literarnimi deli neizbrisno vpisal v slovensko

literarno zakladnico.

Proslavljanje v njegovih rojstnih Kottljah bo toliko lažje in pristnejše, ker so prav letos oživili delovanje kulturnega društva. Ustanovni občni zbor, ki ga je pripravil iniciativni odbor pod vodstvom predsednice krajevne skupnosti Nine Krebs, so imeli 21. avgusta in na njem so začrtali glavne smernice delovanja.

Za začetek so uprizorili steljerajo, kot jo je opisal Prežihov Voranc, pozneje se bodo spoprijeli še s kakšnim resnejšim dramskim delom, kakor je povedala predsednica društva Anita Valentar, pa želijo ustanoviti nov pevski zbor, ki bo deloval ob Rožmarinu, ter

folklorno skupino. Kulturno društvo bo sodelovalo pri proslavljanju 625-letnice župnije Kottlje v oktobru, novembra in decembra pa bo pripravilo program prireditev za otroke. Visoko obletnico obstoja bo hotuljska župnija proslavila s simpozijem o duhovniku, trikratnem doktorju in publicistu Alojzu Kuharju, ki je bil pri nas zaradi svoje politične orientacije ves čas po vojni zamočan.

Ustanovitev novega kulturnega društva so sredi avgusta napovedali tudi na Prevaljah. Njegovi temelji so že položeni, in da bo društvo zagledalo luč sveta, bo treba stopiti le še čez prag formalnosti. Dokaz za to, da druge pogoje pri Fari na Prevaljah izpolnjujejo, je koncert, na katerem sta 14. avgusta nastopila kar dva zbora - mešani pod vodstvom Jožka Kerta in mladinski, ki ga vodi Marjan Berložnik. Recitatorji in igralci se bodo v teh krogih hitro našli, saj so svojčas že nastopali. Isti koncert (in že več enako dobrih pred njim) pa priča, da so na Fari tudi dobri organizatorji. V cerkvi Device

Marije na jezeru je na novih orglah in ob njih koncertirala že vrsta imenitnih slovenskih glasbenikov, od organistov Maksa Strmčnika, Huberta Berganta, Primoža Ramovša, do trobentača Stanka Arnolda, instrumentalistov Petračev, pevke Olge Gracelj in drugih.

Glasbeni odbor ZKO Ravne je konec avgusta gostil predsednika Slovenske pevske zveze Klavdija Koloinija. Predstavili so mu težave, ki ovirajo pri delu tako ljubiteljske kot poklicne glasbene delavce v Mežiški dolini, in načrte, kako bi zborovski reviji Od Pliberka do Traberka nadeli drugačno podobo in jo po 25 letih pomladili, ji dali nov polet in zagon.

Če bo sezona 1992/93 res minevala v znamenju 100-letnice Prežihovega Voranca in če bodo vse napovedane in nenapovedane ustanovitve društev in proslavitev obletnic ter druge prireditve, ki bodo s tem v zvezi ali ne, res zaživele s svojimi kraji in ljudmi, bomo čez leto lahko rekli, da smo preživeli kulturno bogato leto.

Mojca Potočnik

NOVE KNJIGE V KOROŠKI OSREDNJI KNJIŽNICI RAVNE

Advances in Radiology and Oncology. - Ljubljana 1992
Antunes, G.: Angola. - Muenchen, 1992
Ašič, S.P.: Priročnik za nabiranje zdravilnih rastlin. - Celje, 1992
Bach, K.: Lampions & Laternen fuer Partys, Feiern, Kinderfeste. - Muenchen, 1992
CADdy JUNIOR 2 - CAD za male in velike mojstre. - 2. izd. - Kamnik, 1992
Cardas, E.: Dihanje. - Ljubljana, 1992. - (Priročniki Cankarjeve založbe)
Chaitow, L.: Zdrav duh v zdravem telesu. - Ljubljana, 1992
Darovec, D.: Pregled zgodovine Istre. - Koper, 1992
Didaktične pobude za naravoslovje v šoli. - Ljubljana, 1992
Dombrowski, W.: Costa del Sol von A - Z. - Muenchen, 1992. - (Compact Reisefuehrer)
Duebel, S.: Seidenmalerei, Grundtechniken. - Muenchen, 1992
Ferfila, B.: Kje si Amerika. - Ljubljana, 1992
Glogovec, Z.: D.Žagar: Ustvarjalnost. Projektno vzgojno delo. - Ljubljana, 1992
Heimann - Aengenheister: Fensterbilder, Transparente, Traumtiere. - Muenchen, 1992
Heinrich, F.: Selbst Spielzeug und Moebel fuer Kinder bauen. - Muenchen, 1992. - (Compact Praxis - Do it Yourself)
Hellmuth, B.: Design aus Stein; Bauen und Gestalten in Haus und Garten mit Hebel Steinen. - Muenchen, 1992
Huth, A.: W.: Meditacija. - Ljubljana, 1992. - (Priročniki Cankarjeve založbe)
Kermauner, T.: Dvanajst predavanj o perečih razpotjih krščanstva. - Ljubljana, 1992
Klemenc, A.: Ekološko gibanje, politika, morala. - Ljubljana, 1992
Kojc, M.: Samozdravljenje nervoznih težav. - Ljubljana, 1992
Koper. - Koper, 1992
Košir, F.: M. Mencej: Zdravstveni zakon s pojasnili in komentarjem po novem. - Ljubljana, 1992
Križanič, F.: Investicijski multiplikator na Slovenskem. - Ljubljana, 1992
Kunaver, D.: Mlademu učitelju na pot. - Ljubljana, 1992
Lesar, L.: F. Stele - J. Turk.: Dobri človek iz Negove. Knjiga o Ivanu Krambergerju. - Ljubljana, 1992
Mayland, H.J.: Sueswasser - Aquarium. - Koeln, 1992
Nadolny - Thalheim: Modeschmuck. - Muenchen, 1992

Piciga, D.: Osnovno in srednje izobraževanje v razvitem svetu: stanje in razvojne perspektive. - Ljubljana, 1992
Računalniki pri konstruiranju in v proizvodnji. - Maribor, 1992
Ramovš, M.: Polka je ukazana. Plesna izročila na Slovenskem. - Ljubljana, 1992
Razvojno-raziskovalni projekti v funkciji razvoja vzgoje in izobraževanja. - Ljubljana, 1992. - (Razvojno-raziskovalni projekti; 1/1992)
Rebula, A.: Pastir prihodnosti - lik A.M. Slomška. - Celje, 1992
Schlanke - Schobesberger: Selbst Oefen und Kamine bauen. - Muenchen, 1992. - (Compact Praxis - Do it Yourself)
Seiler, J.: Selbs mauern, betonieren und verputzen. - Muenchen, 1992. - (Compact Praxis - Do it Yourself)
Spencer, J.: Geheimnisvolle Welt der UFOs. - Wien, 1992
Stopar, I.: Spodnja Savinjska dolina. - Ljubljana, 1992. - (Grajske stavbe v vzhodni Sloveniji; 3.knj.)
Strauss, R.: C. Taylor - T.Wheeler: Japan, traveller Handbuch. - Berlin, 1992
Strmčnik, F.: Problemski pouk v teoriji in praksi. - Radovljica, 1992
Šafarić, B.: Quatro Pro v praksi. - Ljubljana, 1992
Šinkovec, J.: Temelji podjetništva. - Ljubljana, 1992
Škulj, E.: Gallusov katalog. - Ljubljana, 1992
Ulrich, S.: Selbst Wintergaerten und Glashaeser bauen. - Muenchen, 1992. - (Compact Praxis - Do it Yourself)
Voit, H.: - R.Klinkenberg: Selbst und Wege pflastern. - Muenchen, 1992. - (Compact Praxis - Do it Yourself)
Wassermann, J.: Kolumbo - odkrivanje Amerike. - Zagreb, 1992
Winkelmeyer, S.: Selbst Tueren, Fenster und Tore einbauen. - Muenchen, 1992. - (Compact Praxis - Do it Yourself)
Zakrajšek, S.: Japonska. - Ljubljana, 1992
Zupan, A.: Od igre in dela do znanja. - Ljubljana, 1992

Nove knjige v domoznanskem oddelku:

Berzelak, S.: K.Zajc-Berzelak: Vodnik po Mislinjski dolini. - Slovenj Gradec, 1992
Karel Pečko. - Razšir.ponate. izd. iz leta 1989. - Ljubljana, 1992. - (Likovni sodobniki)
Ošlak, V.: Je la suna flanko de alpoj. - Celovec, 1992
Slovenj Gradec in Mislinjska dolina. - Slovenj Gradec, 1992
Šuster-Drabosnjak, A.: Pastirska igra in izgubljeni sin. - Celovec; Ljubljana; Dunaj, 1992. - (Andrej Šuster - Drabosnjak. Zbrana bukovniška besedila; 2)

Izbor: Darja Molnar

REKREACIJA IN ŠPORT

ODBOJKA

Prvenstvo v prvi državni ligi, kjer tudi to sezono nastopajo odbojkarji Fužinarja, se je pričelo v soboto, 17. oktobra. V pripravilnem obdobju so Ravenčani odigrali nekaj prijateljskih tekem, kjer je trener Urnaut preizkusil vse igralce, sodelovali pa so tudi na dveh turnirjih. V Mežici, kjer so letos proslavili 70-letnico telesne kulture in 60-letnico igranja odbojke v kraju, so naši odbojkarji zlahka zmagali na turnirju, pred Bledom in Mežico. Na tem turnirju niso igrali Fujs, Maučnik in Kokot, ki so bili poklicani v slovensko izbrano vrsto. Na turnirju v Novi Gorici ki je bil 26. septembra, so nastopile izjemno kakovostne ekipe - trije prvotigaši: Pionir iz Novega Mesta, Salonit iz Kanala in Fužinar, ter član italijanske I. B lige VBU iz Vidma. Zmagal je Salonit, odbojkarji Fužinarja pa so po dveh porazih pristali na zadnjem, četrtem mestu. V ekipi zaradi poškodb nista igrala Drago Popič in Danilo Maučnik.

Na tradicionalnem turnirju na Ravnah, ki ga vsako leto pripravi OK Franjo Malgaj z Dobri, so zmagali odbojkarji gostitelja pred Strojinsko Reko, Vuzenico, drugo ekipo Fužinarja in Grafensteinom iz Avstrije.

ATLETIKA

Mladinsko prvenstvo Slovenije je bilo 5. in 6. septembra v Mariboru. Rezultati atletov KAK Ravne: 1500 m - 1. Brezovnik, 3. Podržavnik, 8. Štem, 800 m - 2. Brezovnik, 3. Štem in 6. Kobovc, 400 m - 6. Kos, 2000 m ovire - 3. Rapac in 4 x 400 m moški - 3. mesto KAK Ravne v postavi Kos, Podržavnik, Brezovnik in Štem.

Dani Ošep, Gorazd Podržavnik, Uroš Vrhovnik in Janez Štern so tekli v slovenski državni reprezentanci na četverboju, ki je bil v Pragi. Sodelovali so reprezentance Avstrije, Romunije, ČSFR in Slovenije. Na atletskem četverboju med ekipami Madžarske, Slovaške, Hrvaške in Slovenije v Celju je odlično tekel Vrhovnik, ki je s časom 1:56,31 osvojil 2. mesto na 800 m. Ošep je v teku na 1500 m odstopil. Svojo izvrstno formo je Uroš Vrhovnik potrdil tudi na mednarodnem mitingu v Brežicah konec meseca septembra. Zmagal je v teku na 400 m, Dani Ošep pa si je pritekel 3. mesto na 1500 m. In še en uspeh so dosegli mladi atleti KAK Ravne, saj sta si na dvodnevem pionirskem državnem prvenstvu v Novem mestu medalje pritekla: Mojca Leitinger srebrno na 600 m, Marko Kobovc pa bronasto na polovico krajši progi. Tretja je bila tudi štafeta fantov Koroskega atletskega kluba 4 x 100 m.

Vse bolj številni rekreativci pa so se tudi v preteklem mesecu preizkusili na množičnih prireditvah doma in v tujini. Ena takšnih tekaških prireditev je bil sedmi memorialni tek Borisa Keršbaumerja v Mežici. Letos je nastopilo rekordno število tekmovalcev - 265, absolutni zmagovalc teka na 21 km pa je postal Geza Grabar iz Radencev z doslej najboljšim časom 1:09,32. Med tekači in tekačicami iz vse Slovenije in tudi iz Avstrije je nastopilo precejšnje število rekreativcev iz

koroske regije, ki so posegli po visokih uvrstitvah.

Letošnjega gorskega teka "Trije kralji" na Pohorju so se udeležili štirje naši tekači. Beno Jelen je bil 11., Emil Makan pa 18. v starostni kategoriji od 23 do 40 let. V kategoriji od 41 do 50 let pa je bil Mirko Krančan 6. in Alojz Potočnik 10.

SMUČARSKI SKOKI

Skakalca Fužinarja, brata Iztok in David Verdinek, sta pretekli mesec dosegla dva pomembna uspeha na državnih poletnih prvenstvih. V Kranju, kjer so nastopali pionirji do 13 let, je bil Iztok med 56 tekmovalci tretji s skokoma 40 in 41 m. David Verdinek je bil prav tako tretji, toda na prvenstvu pionirjev do 11 let, ki je bilo na Ravnah.

LOKOSTRELSTVO

Ravensko lokostrelsko društvo, ki organizirano deluje šele od marca preteklega leta, je na Ivarčkem jezeru 19. in 20. septembra izvrstno izpeljalo dvodnevno organizacijo prvega državnega prvenstva v disciplini FITA - Arrowhead. Tekmovanje je potekalo v treh slogih, in sicer v instinktivnem slogu, v compoundu in v prostem slogu. Nastopilo je natanko 100 tekmovalcev in tekmovalk. Naši so nastopili le v slogu compound in med člani osvojili naslednja mesta: 12. Jože Ravnjak, 15. Ivo Hartman, 18. Samo Stehriak, 21. Ivan Pisar in 29. Maks Štehanič.

TENIS

Na Ravnah smo bili od 3. do 7. septembra priča imenitnemu teniškem dogodku, ki bo zagotovo pripomogel k še večji afirmaciji te športne zvrsti pri nas. Na peščenih igriščih teniškega kluba Ravne je bil namreč odprt članski turnir, ki je štel za slovenski pokal. Na turnirju je bila prisotna domala vsa slovenska teniška elita, saj je bilo prijavljenih blizu 60 igralcev iz Slovenije in tudi iz Hrvaške. Zmagal je 21-letni Kranjčan Marko Por, letošnji članski državni prvak, od naših pa so se na finalni turnir uvrstili le trije, Marjan Pušnik, Aleš Pustoslesmek in Miran Mlakar, ki pa so izpadli v prvem kolu.

PLAVANJE

V Lentju na Madžarskem je bil 26. septembra plavalni miting, na katerem so uspešno nastopili najmlajši Fužinarjevi tekmovalci. Špela Fras je zmagala v svoji kategoriji v hrbtnem slogu, Tanja Merzdovnik in Anja Srebotnik pa sta bili tretji. V absolutni kategoriji je bil Matjaž Čepelnik dvakrat tretji. Tretje mesto je osvojila tudi štafeta dečkov, medtem ko so si mlade plavalke Fužinarja v nastopu štafet priplavale 2. mesto.

Ivo Mlakar

ALPINISTIČNE NOVICE

Konec avgusta je naveza Andrej Gradišnik - Zala Žaže preplezala

smer Modec - Režek v Ojstrici (V +, 500 m). V isti steni je kar sam plezal tudi Dani Vezonik, ki je 19.9. prosto preplezal Herletovo (VII) in Zmaja (VII). Dan poprej pa je prav tako sam ponovil smer Dular - Juvan v Planjavi (VI+, A2, 1000 m) in sestopil po Direktni (IV).

V septembru so Dani in Brane Vezonik, Vaska Škerget ter Silvo Veselič obiskali plezališče Ribčev laz v Bohinju. V treh dneh so ponovili

precej smeri. Po težavnosti najbolj izstopa smer Kravji bal (IX-, 15 m), ki jo je zmagal Brane.

Plezali pa so tudi starejši člani AO Ravne. Franc Pušnik in Andrej Špiler sta preplezala Kovačevo (V+, A1, 120 m) v Raduhi, Slavko Bezjak in Zdravko Mežnarc pa Malo dolgo nogo in Kanto v Šmohorci pod Uršijo goro.

Andrej Gradišnik

FAKTORJI ZA IZRAČUN PLAČE PO PODJETNIŠKI KOLEKTIVNI POGODBI

V tabeli so prikazani avgustovski izhodišni bruto osebni dohodki po kolektivni pogodbi (KP) za posamezne tarifne razrede ter faktorji za tiste organizacijske enote oziroma podjetja, ki imajo svojo vrednost točke (VT).

To so NOŽI, DE PROFUNDIS in ŽELEZARNA RAVNE, kamor spadata tudi TRANSLOG in ZAŠČITA, ker imata enako vrednost točke.

Te faktorje smo upoštevali pri izračunu obračunske razlike do kolektivne pogodbe za mesec AVGUST 92 (zapisano na plačilni kvantu).

Avgustovski izhodišni bruto OD po kolektivni pogodbi so bili v primerjavi z mesecem julijem 92 višji za 0,7 % - uveljavitev eskalacijske klavzule.

Pri načinu izračuna ni sprememb. Je enak kot v prejšnjih mesecih.

Sistem plač

PR	TOČKE	TR	KP	FAKTOR do KP	ZR	NOŽI	PROFUNDIS		
					1	2	3	4	5
1/1	240	I.	32,844	1.32	1.22	1.43			
1/2	300	II.	36,785	1.26	1.09	1.28			
1/3	360	IV.	47,624	1.41	1.18	1.39			
1/4	420	V.	52,550	1.44	1.12	1.31			
2/1	280	I.	32,844	1.18	1.05	1.23			
2/2	320	III.	41,055	1.33	1.15	1.34			
2/3	360	IV.	47,624	1.41	1.18	1.39			
2/4	400	IV.	47,624	1.36	1.06	1.25			
2/5	420	IV.	47,624	1.30	1.01	1.19			
2/6	460	V.	52,550	1.33	1.02	1.20			
3/1	420	V.	52,550	1.44	1.12	1.31			
3/2	480	V.	52,550	1.28	0.98	1.15			
3/3	540	VI.	62,403	1.37	1.03	1.21			
3/4	600	VI.	62,403	1.25	0.93	1.09			
3/5	660	VII.	73,899	1.40	1.00	1.17			
3/6	700	VII.	73,899	1.33	0.94	1.11			
3/7	1050	VIII.	85,394	1.10	0.73	0.85			
4/1	400	IV.	47,624	1.36	1.06	1.25			
4/2	480	V.	52,550	1.28	0.98	1.15			
4/3	560	V.	52,550	1.12	0.84	0.98			
4/4	680	VI.	62,403	1.15	0.82	0.96			
4/5	720	VII.	73,899	1.29	0.92	1.07			
4/6	800	VII.	73,899	1.17	0.82	0.97			
4/7	1050	VIII.	85,394	1.10	0.73	0.85			
4/8	1300	IX.	101,816	1.06	0.70	0.82			
4/9	1560	IX.	101,816	0.88	0.58	0.68			

MITJA ŽUNKO

1946 - 1992

Veriga je močna toliko, kolikor zdrži njen najšibkejši člen. Človeško življenje pa je trdno kakor nitka, na kateri v zadnjem trenutku obvisi. Kdo more vedeti, kolikšna bremena lahko naložiš nanjo, da bo še vzdržala?

Mitja, tvoja življenjska nit se je pretrgala. Ob tvojem preranem grobu se nemočno oziramo v nebo, se poskušamo zazreti vase in si moramo priznati: Najbrž je moralo tako biti.

Nekoč so bila tvoja obzorja svetla in jasna. Odprla so ti jih leta šolanja na naši Sušnikovi gimnaziji. In kam naj bi drugam vodila pot z železarskih Raven kakor v poklic, ki bo blizu fabrik? Rad si imel elektrotehniko in šel si jo študirat v Maribor. Pridobil si široko znanje, ki ti je pomagalo, da si se v železarni uveljavil v sorodni, mladi stroki - računalništvu. Z veseljem si hodil na šihit in vestno si opravil vsako delo, ki ti je bilo naloženo. Pri delu si postal samostojen, neodvisen od nas, sodelavcev.

O svojih težavah nikoli nisi tožil. Vedeli smo le, da imaš veliko veselje s svojima dekletoma in da ti zelo dobro denejo drobne skrbi v zvezi z njima, z njunim odraščanjem in šolanjem. Kot oče si se nam zdel še bolj možat in pokončen. In dober. Zdaj smo vedeli, zakaj nikoli ne govoriš o sebi. Pomembnejši kot Ti sam so bili zate Tvoji bližnji.

Ko smo v zadnjem času opazili, da prihajaš na delo utrujen in bled, in smo Ti priporočali, da bi šel k zdravniku, si samo odgovarjal: "Bo že minilo"

Minilo je. Tvoja nitka je vzdržala toliko, kolikor je še zmogla nositi bremen, ki jih je nanjo nalagalo življenje. Kdo je vedel, Mitja, da so bremena tako težka in da je nitka že tako tanka? Mi ne. Si vedel Ti?

Hvala Ti za vse, kar si dobrega storil v življenju. Hvala Ti za nauk, ki si nam ga dal. Morda bomo odšlej pogumnejši in bolj vztrajni v iskanju in vzpostavljanju človeških vezi. Tvojima hčerškama, ženi, staršem in bratoma izrekamo iskreno sožalje.

M.P.

STANKO GRILC

1970 - 1992

Toliko stvari se v življenju bojimo, pred toliko stvarmi bežimo in trepetamo, ko je vendar tako preprosto: "Trebalo je le živeti".

Življenje pa nam je dano brez vsakih zagotovil o vnaprejšnji sreči, je kakor prazen vrč, v katerega nalivamo vsebino.

Pa se zgodi, da se vrč razbije; mnogo prehitro, ko v njem ni niti polovico vsebine. Zgodi pa se, da ga razbijejo, nekateri tudi sami, v trenutku, ko so okrog njih le težave in obup, in se jim zdi, da ni izhoda. Toda jutri bi bil nov dan, lepši in prijaznejši, a Stanko tega ni vedel.

Rodil se je 6. maja 1970 na Selovcu, kjer je odraščal in hodil v šolo, že takrat zaznamovan z zahrbtno boleznijo. Na Ravnah se je izšolal za ključavničarja in se marca 1988 zaposlil v našem obratu. 8. novembra 1991 je naredil svoj zadnji šihit, saj je bila bolezen prehuda, da bi še lahko ostal med nami. Bil je na zdravljenju v Ljubljani, po vrnitvi domov pa se zdravstveno stanje ni obrnilo na bolje.

Na pragu življenja, star dvaindvajset let, si odšel za vedno od nas. Koraki so zastali za dolg trenutek slovesa od tebe.

Ko bomo spet na svojih delovnih mestih, bomo šele prav dojel vso resnico, ki pa je ena sama - tebe ni več...

Dano ti je bilo tako malo pravega življenja, pa še to ti je natakalo čašo pelina zaradi težke bolezni, ki ti je zlomila telo in voljo.

Zate jutri ne bo novega dne, med nami bo ostala praznina in nemi: "Zakaj?"

V imenu sodelavcev Jeklovleka izrekam iskreno sožalje vsem domačim.

Sočustvujemo z vami ...

K.Z.

ZAHVALE

Ob mnogo prerani izgubi našega sina in atka

DEMETRIJA - MITJA ŽUNKA

se iskreno zahvaljujemo družinam Grenko in Arslanović ter Šipkovim za pomoč v težkih dneh, dr. Pečniku in ženi, sodelavcem in vsem drugim, ki ste prinesli cvetje in ga pospremili na zadnji poti. Še posebej hvala govornikom inž. Šipku in sodelavki za iskrene besede slovesa, godbi Železarske Ravne in pevcem DU Prevalje za žalostinke ter g. župniku za opravljeni pogrebni obred.

Prisrčna hvala vsem, ki ste nam pomagali lajšati veliko bolečino.

Družina Žunko

Vsem, ki ste bili z nami v hudih dneh, ko je ugasnilo življenje našega ljubelega moža, očeta in dedka

FELIKSA URBANCLA,

in vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti, iskrena hvala. Prisrčna hvala tudi vsem sorodnikom, sosedom, sodelavcem, prijateljem in znancem za darovano cvetje in sveče, gospodom župnikom za poslovlilni obred in GD Ravne za spremstvo.

Vsi njegovi

Ob boleči izgubi drage žene, mame in babice

LUCIJE VALCL

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem, prijateljem, sosedom, pevcem, g. župniku in vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti, darovali cvetje in sveče ali kako drugače pomagali.

Vsi njeni

KADROVSKA GIBANJA

Na dan priprave podatkov (23 septembra) je bilo v železarni zaposlenih 3983, v delniških družbah pa 699 delavcev.

Železarna Ravne

Metalurgija	1244
STO	633
Tehniški sektor	670
Uprava	359
Vodstvo železarne	76
Jeklovilarna	482
Stroji in deli	519

Delniške družbe

Industrijski noži	193
Translog	95
Armature	188
De profundis	101
Zaščita	122

FLUKTUACIJA DELAVCEV

SKLENITVE DELOVNEGA RAZMERJA

Septembra smo sprejeli v delovno razmerje šest delavcev, in sicer:

- za čas opravljanja pripravništva: Mohamed-Aziz Khalaf, dipl. inženir elektrotehnike, Irena Nagernik, diplomirana novinarka in Sašo Hirti, naš štipendist, kuhar,

- za nedoločen čas je sklenila delovno razmerje v Financah Jožica Novak, diplomirana ekonomistka, za določen čas pa v Armaturah Leon Maher, strugar in Darinka Vrhnjak, natakarka v De Profundis.

PRENEHANJA DELOVNEGA RAZMERJA

Delovno razmerje je prenehalo 15 delavcem v železarni in 3 delavcem v Industrijskih nožih (11 sporazumnih prekinitev, od tega 7 z odpravnino, 1 po sklepu disciplinske komisije, 1 umrl, 5 potekov delovnega razmerja za določen čas, od tega 3 pripravništva).

Kadri in organizacija OE Zaposlovanje

USPEŠEN VODJA

Uspešno vodenje je veliko bolj odvisno od tega, kako podrejeni dojemajo voditeljeve sposobnosti, kakor pa od tega, kako voditelj sam gleda nanje. Vodenje je uspešno takrat, ko ljudje verjamejo, da je voditelj sposoben zadovoljiti njihove potrebe.

Večina išče in občuduje voditelje, ki so pošteni, sposobni, znajo gledati naprej in so sposobni za svoje načrte navdušiti druge.

(Vir: A.M.: Ali sem res uspešen vodja?; Manager, 1/1992, str. 10)

POGOVOR: ČUDODELNO ORODJE

Čudežno orodje dobrega vodje je predvsem pogovor. Pogovarjajte se z zaposlenimi, poslušajte jih (ne da bi hkrati pregledovali rokovnik in vmes ves čas nekaj naročali tajnici ali celo telefonirali).

"Vse to s samopotrjevanjem in uresničevanjem že razumemo in sprejemamo, a kaj storiti, ko ne moremo plačati delavcev niti toliko, da bi ti lahko zadovoljili svoje najosnovnejše potrebe", je na seminarju na Poljskem vprašal neki udeleženeec. Odgovor strokovnjakov firme Mercuri: "Če je že zaslužek majhen, je prijetno in človeško ozračje v podjetju najmanj, kar jim morate ponuditi!"

(Vir: R.M.: "Odpravimo management"; Manager, 2/1992, str. 21)

KONFLIKT IN IDEJE

Manager obvlada konflikt tako, da svojih idej ne naprti sogovornikom, temveč sprejema njihove ideje, jih sooča in jih pravzaprav gradi na konfliktih. To je zelo pomembno, saj moramo prav tu definirati razliko med mrtvim samoupravljanjem - ki je bilo zelo dolgočasen govorniški proces in je utrjevalo avtoritarne vodje - in novim poslovnim okoljem, v katerem ljudje tekmujejo s predlogi. V takšnem okolju morate seveda znati pojasniti prednosti svojega

IZ REVIJ

predloga, da ga uveljavite. Manager mora sistematično gojiti konflikt in ga izkoriščati za (boljše) odločitve.

(Vir: P. Mirkovič: Vodja mora sistematično gojiti debato; Manager, 1/1992, str. 16,17)

KAKO SE POGAJATI

Vsakdo izmed nas uporablja pogajanja v svojem vsakdanjem življenju (npr. pri prodaji avta, delitvi dožnosti, v okviru družine itd.). Ta oblika pogajanj je preprostejša, z bolj zapletenimi oblikami pa se srečujemo v poslovnem in političnem svetu.

Uspešen pogajalec mora biti občutljiv na potrebe druge strani; pripravljen na kompromise, če so le-ti potrebni, skuša doseči rezultat, ki bo pridobitev za obe strani, je prožen, hitro postavlja cilje, ki so v skupnem interesu, raziše in analizira možnosti, je potrpežljiv, je dober poslušalec, hitro odkriva ključne točke v pogajanjih in prispeva kreativne rešitve, ki lahko zadovoljijo potrebam obeh strani.

(Vir: T. Jerman: Lastnosti ameriških in japonskih pogajalcev; Manager, 1/1992, str.9)

RAZLIČNOST V TIMU

Uspešno delovno in raziskovalno skupino naj bi sestavljalo osem osnovnih tipov ljudi. Približno bi jih lahko opredelili takole:

- chairman (vodja)
- company worker (človek, ki skrbi, da delo tima poteka nemoteno in sooblikuje idejo)
- shaper (oblikovalec idej, tisti, ki idejo zaokroži. Je močna osebnost, ki odloči: "Tako bomo delali naprej!" in mu tim ponavadi sledi)
- plant (originalni mislec, izjemno kreativen človek, ki poslušča razpravo in v odločilnem trenutku doda najodličnejšo misel oziroma preblisk)
- resource investigator (človek, ki razpolaga z vrsto relevantnih informacij z različnih

področij in z njimi posega v delo tima)

- monitor evaluator (to je opazovalec oziroma nadzornik, ki praviloma sledi delu tima, vendar igra vlogo človeka, ki razmišlja, ali se da zamisel uresničiti ali ne; ponavadi v razpravo poseže z besedami: "Tako ne bo šlo!" in navede razloge)

- teamworker (ustvarja delovno ozračje v timu, v njem vzdržuje odnose, da ne oscilirajo v nepotrebnih smereh)

- completer finisher (navidezno nepomemben, a za vsak delovni tim odločilen človek: dokonča stvari, skrbi za organizacijo: včasih pravimo, da je to dobra oziroma vrhunska tajnica).

(Vir: B. Sajovic: Teamov ne sestavimo, gradimo jih; Manager 2/1992, str. 26)

VODENJE SESTANKA

Sestanek skliče sklicatelj, voditelj ali predsedujoči. Ne glede na to, kako se imenuje, je za uspešno vodenje pomembno naslednje:

1. Voditeljeva avtoriteta mora biti nesporna. Če poskušajo člani njegovo avtoriteto načeti, si voditelj tega ne sme dovoliti.

2. Voditelj "daje ton sestanku". Zagotoviti mora sproščeno obnašanje udeležencev. Če se ne poznajo, jih drugega drugemu predstavi.

3. Na začetku sestanka voditelj s kratkim govorom povzame namen in potek sestanka, ne glede na to, da so vabilo in dnevni red dobili vsi.

4. Voditelj mora zagotoviti, da so prispevki udeležencev koristni in nedvoumni in povezani z zadevo, o kateri razpravljajo.

5. Razpravo mora obdržati v okviru postavljene teme. Udeleženci bodo izgubili zanimanje, če bo voditelj dovolil, da se govori o stvareh, ki niso povezane s temo.

6. Koristna razprava lahko poteka le v prijetnem in sproščnem ozračju. Zato mora voditelj skrbeti, da se ne razvijeta slaba volja in nestrpnost.

7. Sestanek mora potekati gladko in mirno. Ena izmed zahtevanih veščin voditelja je ta, da zmoro voditi razpravo tekoče, logično in mirno, in to v času, predvidenem za sestanek.

(Vir: L. Kafol: Da pogovor steče; Podjetnik, 3/1992, str. 39)

Izdaja Železarna Ravne. Ureja uredniški odbor: mag. Andreja Čibron - Kodrin, Marijan Gerdej, dr. Tone Pratkanar, Sonja Smolar, Maks Večko, Mirko Vošner.

Uredništvo: glavna in odgovorna urednica mag. Andreja Čibron - Kodrin, novinarki Mojca Potočnik in Irena Nagernik, tajnica Jelka Jamšek.

Izdelava fotografij: Mira Čepin
Tel: 21-131, urednik int. 6753, novinarki 6304

Tisk: Grafika Prevalje
Glasilo se po mnenju Ministrstva za informiranje (št. 23/128-92) šteje med proizvode, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5 %.